

Solistički koncert

Šarić, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:005651>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ PJEVANJE

KATARINA ŠARIĆ

SOLISTIČKI KONCERT

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

Osijek, 2024.

SAŽETAK

Ovim radom prikazat će se biografije skladatelja i analize skladbi koje se izvode na solističkom koncertu. Poznavanje forme svake skladbe koju pjevač izvodi, poznavanje stilskih značajki razdoblja u kojem je ona pisana te sami sadržaj i tekst, iznimno su bitni kako bi pjevač što kvalitetnije i vjerodostojnije izveo svaku pojedinu skladbu. Analiza skladbi omogućuje pjevaču bolju izvedbu skladbe, ne samo u tehničkom smislu, nego i interpretativno. Ovaj diplomski rad sadrži devet poglavlja u kojima su prikazane biografije skladatelja, tekst te sadržaj skladbi na izvornom jeziku te prijevod na hrvatskom jeziku. Također, osim navedenih devet poglavlja, rad sadrži uvod, zaključak, popis literature te priloge.

Ključne riječi: biografija, skladatelj, analiza, skladba, solistički koncert, pjevač

ABSTARCT

This work will present the biographies of the composers and analyzes of the compositions that will be performed at the solo concert. Knowing the form of each composition performed by the singer, knowing the stylistic features of the period in which was written, as well as the content and text itself, are extremely important in order for the singer to perform each individual composition as qualitatively and authentically as possible. The analysis of the composition allows the singer to perform the composition better, not only in the technical sense, but also interpretively. This thesis contains nine chapters in which are presented biographies of the composers, the text and content of the compositions in the original language and the Croatian translation. Also, apart from the above nine chapters, this thesis contains an introduction, conclusion, list of literature and appendices.

Keywords: biography, composer, analysis, composition, solo concert, singer

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ Katarina Šarić _____ potvrđujem da je moj _____ diplomski _____ rad
diplomski/završni
pod naslovom _____ *Solistički koncert* _____

te mentorstvom _____ prof. art. dr. sc. Berislav Jerković _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____ 10. lipnja 2024. _____

Potpis

ZAHVALA

Velika hvala i slava ide prvenstveno Trojedinom Bogu što mi je podario ovaj predivan i zahvalan talent i što mi je dao snage, strpljenja, ljubavi i hrabrosti u mom pjevačkom putu. Bez Njega i zagovora Djevice Marije ne bi mogla ništa ostvariti.

Veliko HVALA mojim roditeljima, bratu i cijeloj obitelji na neizmjerne potpori koju su mi pružali od samih početaka moga pjevačkog putovanja, što su uvijek bili uz mene, bili na svakom koncertu i pružali mi toliku ljubav i davali snagu.

Hvala mojim prijateljima i kolegama koji su uvijek bili uz mene i bili mi velika potpora.

Zahvaljujem se svome profesoru Berislavu Jerkoviću na zahtjevnih, ali predivnih 5 godina studiranja, hvala mu na strpljivosti, potpori i mudrosti. Također, veliko hvala profesoru Anti Blaževiću koji me pratio na klaviru svih ovih 5 godina. Isto tako zahvaljujem se svim profesorima na Akademiji te mojim bivšim profesorima iz Glazbene škole koji su me bodrili i bili potpora na mome putu.

Hvala vam od srca.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. Antonio Vivaldi: <i>O servi volate</i>	2
2. 1. Biografija i stvaralaštvo	2
2.1.1. <i>Juditha triumphans</i>	3
2.1.2. Analiza skladbe <i>O servi volate</i> , Aria del Vagante	4
3. Johann Sebastian Bach: <i>Meinem Hirten bleib ich treu</i>	6
3.1. Biografija i stvaralaštvo	6
3.1.1. Kantata <i>Ich hab in Gottes Herz und Sinn</i>	7
3.1.2. Analiza skladbe <i>Meinem Hirten bleib ich treu</i>	8
4. Robert Schumann: <i>Widmung</i> , op. 25, br. 1	11
4.1. Biografija i stvaralaštvo	11
4.1.1. Schumannova posveta Clari Wieck	12
4.1.2. Analiza skladbe <i>Widmung</i> , op. 25, br. 1	12
5. Franz Schubert: <i>Du bist die Ruh</i> , op. 59, br. 3, D 776	15
5.1. Biografija i stvaralaštvo	15
5.1.1. Analiza skladbe <i>Du bist die Ruh</i> , op. 59, br. 3, D 776	15
6. Krešimir Baranović: <i>Crn – bel</i>	18
6.1. Biografija i stvaralaštvo	18
6.1.1. Analiza djela <i>Crn – bel</i>	19
7. Tomislav Uhlak: <i>Vse se okreče</i>	21
7.1. Biografija i stvaralaštvo	21
7.1.1. Analiza djela <i>Vse se okreče</i>	22
8. Samuel Barber: <i>A Nun Takes the Veil</i> , op. 13, br. 1 i <i>Sure on this shining night</i> , op. 13, br. 3	24
8.1. Biografija i stvaralaštvo	24
8.1.1 Analiza skladbe <i>A Nun Takes the Veil</i> , op. 13, br. 1	24

8.1.2. Analiza skladbe <i>Sure on this shining night</i> , op 13, br. 3.....	26
9. Georges Bizet: <i>Je dis que rien ne m'épouvante</i>	29
9.1. Biografija i stvaralaštvo.....	29
9.2. Opera <i>Carmen</i>	30
9.2.1. Analiza arije Micaële: <i>Je dis que rien ne m'épouvante</i>	32
10. Giacomo Puccini: <i>Donde lieta uscì</i>	38
10.1. Biografija i stvaralaštvo.....	38
10.2. Opera <i>La Bohème</i>	39
10.2.1. Analiza arije Mimi: <i>Donde lieta uscì</i>	41
11. ZAKLJUČAK.....	46
12. LITERATURA.....	48

1. UVOD

Ovaj diplomski rad objedinjuje pregled programa solističkog koncerta, kratke biografije skladatelja, njihovo stvaralaštvo te formalnu i interpretativnu analizu skladbi. Ovaj solistički koncert sastoji se od 10 skladbi različitih autora. To su: *O servi volate* (Antonio Vivaldi), *Meinem Hirten bleib ich treu* (Johann Sebastian Bach), *Widmung* (Robert Schumann), *Du bist die Ruh* (Franz Schubert), *Crn-bel* (Krešimir Baranović), *Vse se okreće* (Tomislav Uhlik), *A Nun Takes the Veil* i *Sure on this shining night* (Samuel Barber), *Je dis que rien ne m'épouvante* (Georges Bizet) i *Donde lieta uscì* (Giacomo Puccini).

Kako bi pjevač bolje izložio svaku skladbu, bitna je dobra priprema. Analiza svake skladbe pomaže mu u boljoj solističkoj izvedbi. Poznavanje teksta, prijevoda i značenja, razumijevanje stilskih obilježja skladbe, glazbenih sastavnica, uočavanje promjena tempa, agogike, mjera, tonaliteta. Svi ti glazbeni elementi pomažu pjevaču u boljoj i kvalitetnijoj izvedbi: Ulazi u dublju materiju skladbi, sigurniji je kako razraditi glazbeni materijal te može bolje procijeniti koje tehnike treba koristiti u kojoj situaciji u skladbi. Interpretacija skladbe je iznimno važna pri pjevanju, ne samo da pjevaču daje sigurnost prilikom izvedbe, nego postajanjem pripovjedača u pjesmama, postajanjem lika u arijama, pjevač više osjeća skladbu, svaku riječ koju otpjeva te pjevanje jednim dijelom postaje automatizirana radnja jer postaje prirodnije u tijelu, a sami tekst i iznošenje sadržaja dolazi u prvi plan.

2. Antonio Vivaldi: *O servi volate*

2. 1. Biografija i stvaralaštvo

Antonio Vivaldi, rođen u Veneciji 1678. godine, umro u Beču 1741. godine. Bio je talijanski skladatelj, violinist te svećenik. Prve poduke violine dobio je od svoga oca, a 1703. godine zapošljava se kao *maestro di violino*¹ u Pio Ospedale della Pieta, koja je jedna od četiriju venecijanskih djevojačkih sirotišta. Od 1718. do 1720. obnašao je funkciju *maestro di cappella da camera*² u Mantovi na habsburškom dvoru. Tijekom 20-ih godina 18. stoljeća paralelno je radio u Rimu i Veneciji kao skladatelj koncerata i opera. Početkom 30-ih godina boravio je u Beču, a zadnje godine svoga života proveo je u Grazu i Beču. Vivaldija su opisivali kao nekonvencionalnu, rastrošnu te egoističnu osobu koja je bila osjetljiva na kritike. Unatoč tome, mnogi su ga cijenili kao skladatelja i violinista virtuozu, kao u Italiji, tako i u Njemačkoj. Nažalost, nakon svoje smrti pada u zaborav kao i njegove skladbe. Tek u 20. stoljeću dolazi do ponovnog otkrića tj. odgovarajućeg vrednovanja njegovih djela u zbirkama Nacionalne knjižnice u Torinu.

Njegov opus je izuzetan, skladao je oko 800 djela, od kojih su oko 500 koncerata za solo glazbala, više glazbala te male ansamble, dvadesetak sonata, nekolicina trionsonata, *sinfonia*, misa i misnih stavaka, psalama, moteta, kantata, serenata te pedesetak opera. Kao izvrstan violinski virtuoz napisao je oko 230 koncerata za violinu solo te oko 120 koncerata za druga solistička glazbala, od kojih su: fagot, violončelo, oboa, flauta, viola d'amore, blok-flauta te mandolina. Također je napisao četrdesetak koncerata za dva glazbala, tridesetak za tri i više glazbala i više solističkih glazbala, od kojih se ističu: klarinet, šalmaj, teorba, rog i timpani. Najpoznatije instrumentalne skladbe: *Četiri godišnja doba*, *Gloria*, *Stabat Mater*, *Mandolin Concerto*, *Concerto u f-molu*, *Koncert za dvije trube*, *Koncert za dva violončela u g-molu*, *Koncert u a-molu za dvije violine, violončelo i gudače*, *Koncert za violinu u g-molu* i dr. Najpoznatije vokalne skladbe: *Ottone in villa*, *Armida*, *Olimpijada*, *Skenderbeg*, *Rosmira* i dr. Vivaldi je učvrstio trostavačnost, uporabu *ritornella* u brzim staccima te je razvio tehniku tematske integracije, što je za buduće naraštaje skladatelja postala norma skladanja. Njegov stil se odražava u smjelim harmonijama s naglim modulacijama, formalnim nepravilnostima,

¹ Majstor violine

² Voditelj komornog zbora

čestom sinkopiranom ritmu te elementima programnosti s naglaskom na izražajnost, što ga čini ranom pretečom romantizma.³

2.1.1. *Juditha triumphans*

Oratorij *Juditha triumphans* (*Judita pobjednica*), puni naziv *Juditha triumphans devicta Holofernus barbarie* (*Judita pobjednica nad barbarom Holofernom*) jedno je od najvećih i najljepših djela u torinskoj kolekciji, no nažalost rijetko se izvodi. Djelo je skladano 1716. godine za Ospedale della Pietà, sirotište za djevojčice u Veneciji gdje je Vivaldi bio glazbeni ravnatelj i to je jedini sačuvani oratorij od četiri oratorija za koja se zna da ih je skladao. Oratorij je temeljen na priči iz Juditine knjige te je jedno od mnogih djela sa ženskim heroinama koje su trebale biti poučne i inspirativne za djevojke iz institucije Pietà. Stanovnici Venecije su se mogli poistovjetiti s tim djelom jer je iste godine, kada je skladba skladana, Venecija izvojevala odlučujuće bitke protiv Turaka. Kako bi se što više prikazala veza između oratorija *Juditha* i tadašnjih događanja, Vivaldijev libretist Giacomo Casseti je djelu priložio pjesmu u kojoj je iznio simboliku koju je vidio u priči: *Juditha* koja predstavlja Veneciju, *Abra* koja predstavlja kršćanstvo, opsjednuti židovski grad *Bethulia* je crkva, njen vladar *Ozija* je papa, a *Holoferno*, vojskovođa neprijateljske vojske je osmanski sultan.

Djelo je pisano na latinskom jeziku, a poput modernijih oratorija svoga vremena, ni u ovom oratoriju narator ne postoji nego se priča iznosi u potpunosti kroz riječi i postupke svojih likova. U tom pogledu ovaj oratorij je sličan operi, ali nije izrazito dramatičan te ima više biblijskih i didaktičkih obilježja. Ovaj oratorij se sastoji od dva dijela, između kojih je publika mogla čuti propovijed ili dobiti stanku za hranu i piće. Oratorij se sastoji od 25 arija te 5 zbornih dijelova.⁴

Ariju *O servi volate*, koja se još naziva i *Aria del Vagante* pjeva eunuh⁵ *Vagaus* (sopran), *Holofernov* štitonoša, koji slavi svoga gospodara, neporaženog *Holoferna*.

³ Vivaldi, Antonio. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 7.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vivaldi-antonio>

⁴ Antonio Vivaldi: *Juditha triumphans devicta Holofernus barbarie*, RV 644. Pristupljeno 7.5.2024. <https://baroque.boston/vivaldi-juditha>

⁵ Sluga koji je u celibatu ili je kastriran, a na Bliskom Istoku su eunusi bili čuvari velikaških harema, odnosno glavni nadzornik sultanovog harema.

2.1.2. Analiza skladbe *O servi volate*, Aria del Vagante

O servi volate	Sluge, letite
Et Domino meo	I za mog Gospodina
Vos mensas parate	Pripremite večeru,
Si proxima nox,	Jer skoro će noć.
Invicto Holoferni	Neporaženom Holofernu
Cantemus alterni,	Pjevajmo naizmjenično,
Honoris, amoris	Na počast i ljubav
Sit consona nox.	Neka noć bude harmonična.

Skladba je pisana u D-duru u 3/8 mjeri te je tempo *allegro*. Arija je trodijelnog oblika, *A B A*. Dio *A* možemo podijeliti na dva manja dijela *a* i *b*. *A* dio započinje instrumentalnim uvodom od 9 taktova s predtaktom te pjevana dionica započinje predtaktom na dominantu te struktura *a* dijela je velika glazbena rečenica s produžetkom koja se ponavlja dva puta. *B* dio također započinje dominantom, traje 8 taktova, velika glazbena rečenica te se isto ponavlja dva puta. Tijekom pjevanja ovih frazi u *A* dijelu pjevač treba pripaziti da tonovi budu ujednačeni, ali svaki ton ne smije biti previše naglašen jer sama mjera to ne dozvoljava. Potrebno je slušati prvu dobu kako bi se dobio što smireniji i ujednačeniji tijek melodije. Samim time se stvara *legato*, najljepši oblik tonske artikulacije, slogovi se čisto i neprekinuto povezuju te se riječi spajaju u jednom dahu, prelazeći brzo s jednog tona u drugi, bez prekidanja melodijske linije (Cvejić, 1980). U *b* dijelu koji počinje u 12 taktu s predtaktom, mogu nastati problemi u pjevanju melizama⁶ (Primjer 1). Svaka šesnaestinka ne smije se ispjevavati nego se treba bazirati na prvom i finalnom tonu, a unutrašnji tonovi će, tijekom te zamisli, biti ujednačeni te se neće na njih stavljati prevelik napor kako bi se svaki otpjevao. Takvom zamisli fraza će biti čista. Također, melizmi se pjevaju na jednom slogu, u ovom slučaju na slogu *-la* te pjevač treba pripaziti na poziciju vokala *a*. Prilikom pjevanja ukrasa oblik usta može se proširiti horizontalno, time se troši zrak i ton zvuči stisnuto te se tako stavlja stres na glasnice. Stoga je bitno prilikom pjevanja na jednom slogu držati vertikalnu i prilagođavati otvor usta te izgovor sloga.

⁶ Niz tonova pjevanih nad jednim slogom teksta, ornamentiranje i obogaćivanje pjevane linije.

Primjer 1

Između *A* i *B* dijela nalazi se instrumentalni međustavak od 10 taktova te započinje *B* dio koji je pisan u h-molu. U *B* dijelu posebna pozornost se treba staviti na završetak koji se izvodi sporije od navedenog tempa (Primjer 2). Pjevač mora dobro pripremiti ton *f2*, imati dobar oslonac na *appoggiu* te mekanu ataku (Cvejić, 1980), zapjev ne smije biti eksplozivan jer će ton postati nabijen te će se sav zrak izbaciti iz tijela i neće biti dovoljne potpore do kraja fraze, samim time se neće postići ni *legato* fraza.

Primjer 2

Pjevač tijekom pjevanja ove skladbe mora paziti na kvalitetnu potporu *appoggia*, mora paziti na zapjeve koji ne smiju biti eksplozivni, ton mora biti ujednačen te mora biti dosljedan stilu u kojem je napisana ova skladba. U baroknom stilu ton prilikom pjevanja nije masivan i pun vibrata, naprotiv ton mora biti čist i precizan, s malo ili bez vibrata, ali to ne znači da ton nije na dahu. Kako bi se ostvario čist ton potreban je kvalitetan rad daha i dijafragme.

3. Johann Sebastian Bach: *Meinem Hirten bleib ich treu*

3.1. Biografija i stvaralaštvo

Johann Sebastian Bach, njemački skladatelj, rođen 21. travnja 1685. godine u Eisenachu, a umro 28. srpnja 1750. godine u Leipzigu. Prvu poduku o sviranju violine dobio je od oca Ambrosiusa Bacha, gradskog i dvorskog glazbenika u Eisenachu. Čembalo i orgulje učio je svirati kod strica Johanna Christopha, a zatim nastavio učiti kod najstarijeg brata Johanna Christopha koji ga je ujedno i potaknuo na skladanje. Godine 1703. postaje članom dvorske kapele u Weimaru, a krajem iste godine dobiva mjesto orguljaša i kantora u Arnstadtu te odlazi na studijsko putovanje u Lübeck 1705. godine. Postaje kantor crkve sv. Tome 1723. godine i prihvaća službu gradskog glazbenog ravnatelja u Leipzigu te je na tom položaju ostao do kraja svog života. Bach je 1749. oslijepio te je njegove posljednje skladbe bilježio njegov učenik Johann Christoph Altnikol. Bachov opus je bogat i raznovrstan te je svojim skladanjem dosegao vrhunac cijelog baroknog razdoblja. Bach je nadopunio, oplemenio i usavršio već ustaljene oblike, a to su: fuga, suita, barokni koncert, sonata, kantata, misa, oratorij i dr. Također je probudio izražajna sredstva i tehnike, to su: polifonija, harmonija i instrumentacija. Glavna obilježja njegovog skladateljskog stila je bogata melodika širokog raspona, ornamentiranje solističkih linija, izvanredno složene i smislene harmonije, gustoća kontrapunktičkog tkiva, građa motiva prožeta neiscrpnom snagom te sklonost prema jedinstvenim ritmičkim gibanjima. Bach je za života bio na glasu kao virtuoz, maštoviti improvizator na orguljama te majstor skladateljskih tehnika, ali ne kao stvaralačka ličnost. Nakon njegove smrti glazbena ostavština podijeljena je među njegovim sinovima, no s vremenom su se djela rasula i dijelom izgubila, sačuvano je tek nešto više od polovice opusa. Početkom 19. stoljeća težilo se obnovi Bachove glazbe te je 1829. godine izvedeno je Bachovo djelo *Muka po Mateju* pod ravnanjem Felixa Mendelssohna. Godine 1850. osnovano je Bachovo društvo kojima je za cilj bilo poticanje na izvođenje Bachovih djela.

Bachov opus sastoji se od: 6 *Brandenburških koncerata*, 4 *Uvertire (suite)*, *Trostruki koncert za flautu, violinu, glasovir* (čembalo), 16 glasovirskih koncerata (3 za dva glasovira, 2 za tri glasovira), 8 sonata za violinu i glasovir, sonate za violu da gamba i glasovir, 2 koncerta za violinu, 3 sonate i 3 suite za violinu solo, 6 suita za violončelo solo, 3 triosonate, 6 sonata i koncerata za orgulje u A-duru, c-molu, d-molu, a-molu i dr., *Das Wohltemperierte Klavier* u dva sveska, 12 glasovirskih suita (6 engleskih i 6 francuskih), velik broj preludija, fuga, fantazija i tokata za orgulje, oko 150 koralnih obradbi za orgulje, 6 partita, 15 dvoglasnih i 15

troglasnih invencija, varijacije Goldberg, Talijanski koncert, suite za lutnju, *Muka po Mateju*, *Muka po Ivanu*, *Muka po Marku*, Božićni oratorij, oko 250 crkvenih i svjetovnih kantata: *Ach Gott, vom Himmel sieh*, *Ach Gott, wie manches Herzeleid*, *Christ la gin Todes Banden*, *Wo soll ich fliehen hin*, *Weinen Klagen*, *Sorgen*, *Zagen*, *Es erhub sich ein Streit*, *O Ewigkeit, du Donnerwort* i dr., velika misa u h-molu, moteta: *Sei Lob und Preis mit Ehren*, *Singet dem Herrn ein neuse Lied* i dr., oko 350 koralnih obradbi za zbor: *Christ la gin Todes Banden*, *Wo soll ich fliehen in*, *Erhalt und, Herr*, *Bei deinem Wort* i dr., i posljednje djelo, bez naznake sastava, Umijeće fuge (*Die Kunst der Fuge*, 1751).⁷

3.1.1. Kantata⁸ *Ich hab in Gottes Herz und Sinn*

Kantatu *Ich hab in Gottes Herz* Bach je napisao u Leipzigu 1725. godine, za treću nedjelju prije Pepelnice, izveo ju je 28. siječnja 1725. godine te je po svojih devet stavaka jedna od opsežnijih Bachovih kantata. Iako se ne zna autor teksta ove kantate, osnova je dvanaesterostih pjesme *Ich hab in Gottes Herz und Sin* Paula Gerhardta, čiji tekst te melodija imaju prizvuk stare utješne pjesme *Was mein Gott will, das gescheh' allzeit* iz 1547. godine. Izvori nalažu kako je Gerhardtova pjesma napisana netom prije kraja Tridesetogodišnjeg rata te pjeva o iskrenom povjerenju u Boga u svim situacijama, bile one kušnje, teškoća ili radost. Nepoznati autor teksta je doslovno preuzeo 1. 5. i 12. strofu, a sadržaj ostalih strofa je pretočio u recitative i arije te ih je proširio vlastitim pjesmama.⁹

Kantata je napisana za glasove sopran, alt, tenor i bas te mješoviti zbor, a instrumentalna pratnja sastoji se od dvije oboe d'amore, dvije violine, violu te basso continuo. Kantata započinje zbarskim brojem *Ich habe in Gottes Herz und Sinn*, zatim slijedi recitativ te koral: *Es kann mir fehlen nimmermehr!*, kojeg pjeva bas. Zatim slijedi tenorska arija: *Shet, shet! wie reiſt, wie bricht, wie fällt*, te nastupa zbarski dio: *Zudem ist Wisheit und Verstand* i slijedi tenorski recitativ: *Wir wollen uns nicht länger zagen*. Nakon recitativa slijedi arija basa: *Das Brausen von den rauhen Winden*, zatim slijedi recitativ u kojem pjevaju svi solisti: *Ei nun, mein Gott, so fall ich dir* te zbarski koral: *So spricht der Gott gelassne Geist*. Nakon zbarskog dijela

⁷ Bach, Johann Sebastian. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 7.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bach-johann-sebastian>

⁸ Višestavačna vokalno-instrumentalna skladba u kojem se razmatraju tekstovi ili događaji duhovnog ili svjetovnog sadržaja.

⁹ *Ich han in Gottes Herz und Sinn*. Pristupljeno: 7.5.2024. <https://www.bachipedia.org/werke/bwv-92-ich-hab-in-gottes-herz-und-sinn/>

slijedi sopranska arija: *Meinem Hirten bleib ich treu* te kantata završava koralom *Soll ich den auch des Todes Weg* (Andreis, 1989).

3.1.2. Analiza skladbe *Meinem Hirten bleib ich treu*

Meinem Hirten bleib ich treu.

Will er mir den Kreuzkelch füllen,

Ruh ich ganz in seinem Willen,

Er steht mir im Leiden bei.

Ostajem vjeran svome Pastiru.

Ako On napuni čašu patnje za mene,

Potpuno počivam u Njegovoj volji,

Biti će sa mnom u patnji.

Es wird dennoch, nach dem Weinen,

Jesu Sonne wieder scheinen.

Meinem Hirten bleib ich treu.

Ipak, nakon plakanja,

Isusovo sunce opet sja.

Ostajem vjeran svome Pastiru.

Jesu leb ich, der wird walten,

Freud ich, Herz, du sollst erkalten,

Jesus hat genug getan.

Amen: Vater, nimm mich an!

Živim za Isusa, on će vladati,

Raduje se, srce, ohladit ćeš se,

Isus je učinio dovoljno.

Amen: Oče, primi me!

Kako je tema kantate *Ich hab in Gottes Herz* povjerenje u Bogu unatoč svim poteškoćama, tako se i u ovoj ariji prožimaju tekstovi vjernosti, povjerenja, utjehe i snage u Bogu. Govori se o tome kako bez obzira kroz koje patnje čovjek prolazio, vjernost Bogu uvijek ostaje, sve što je Isus učinio Njemu je na slavu, a ljudima na spasenje.

Arija *Meinem Hirten bleib ich treu* pisana je u 3/8 mjeri, u D-duru, zadani tempo arije je *andante*. Skladba započinje uvodom, tj. preludijem od 12 taktova u kojima se iznose lajtmotivi¹⁰ skladbe. Karakteristike ove arije su lajtmotiv koji je pisan u sinkopama, odnosno samo prvi dio lajtmotiva (Primjer 3 i Primjer 4) te zapjevi na 2. dobu, odnosno neke fraze započinju zapjevom na 2. dobu (Primjer 5).

¹⁰ Njem. Leitmotiv – vodeći motiv je glazbeni termin kojim se označava glazbena ideja ili tema koja kao sklop tonova simbolizira neku ideju, predmet, osobu, stanje duha, osnovni motiv koji se provlači kroz čitavo djelo (Andreis, 1989).

Aria
Andante (♩ = 100)

Primjer 3

13 **Soprano**

Mei - nem Hirten bleib' ich treu, mei - nem Hirten bleib' ich treu.

Primjer 4

21

Will er - mir den - Kreuzkelch fül - len, ruh' ich ganz in - sei - nem

28

Willen, er - steht mir im Lei - den - bei.

Primjer 5

Oblik arije je trodijelni, *a b c*, kao što je napisano, započinje preludijem zatim slijedi *a* dio, interludij koji modulira u A-dur, zatim u fis-mol te je *b* dio skladan u fis-molu, no u zadnjoj frazi tog dijela ponovno se vraća u D-dur. Slijedi još jedan interludij te *c* dio koji započinje kao *a* dio, lajtmotivom, no nastavak tog dijela je drugačiji za razliku od *a* dijela. *C* dio završava oznakom *Dal Segno*, čime se završava vokalna dionica, no ta oznaka vraća na početak skladbe te se ponavlja klavirski uvod. Također, vokalna dionica završava kadencirajućom *appioggaturom*.

Problemi koji mogu nastati prilikom ove arije su u pjevanju većih uzlaznih intervala koji stvaraju težinu na glasnicama ako ih se ne pripremi dobro te posebice ako su ti intervali, tonovi u različitim registrima. Potreban je dobra i kvalitetna potpora dijafragme koja mora biti fleksibilna te mekani zapjev kako bi svi intervalski skokovi te zapjevi na visokim tonovima bili precizni, slobodni i aktivni u tijelu. Mekani zapjev ili mekana ataka nastaje slabim udarcem na larinks pomoću strujanja zraka preko glasnica ravnomjernim mekanim izdisajem (Cvejić, 1980). Također, prilikom pjevanja ove arije boja tona mora biti svijetla, što priliči načinu pjevanja tog razdoblja. Naravno svaki pjevač ima jedinstvenu boju glasa i treba ostati dosljedan toj boji, pritom da se ona nadograđuje dobrom tehnikom. Za ovo razdoblje pjevani ton mora biti čist i svijetao, on se postiže kada se podizanjem grkljana smanjuje prostor ždrijelnog rezonatora, usta se široko otvaraju te se usne povlače unazad čime se skraćuje zvučna cijev i put fonatornoj struji (Cvejić, 1980). No, to naravno ne znači pjevanje sa stisnutim grkljanom pri čemu dolazi do stezanja glasnica te ton postaje neprecizan i slab, zrak se troši u velikoj te glasnice ne rade kvalitetno i umaraju se.

Prilikom pjevanja arije pjevač mora dobro kontrolirati dah kako bi mogao otpjevati fraze koje u sebi imaju intervalske skokove te dosta brzih tonova, šesnaestinki, te zapjev ne smije biti tvrd nego mekan kako bi svi tonovi bili ujednačeni.

4. Robert Schumann: *Widmung*, op. 25, br. 1

4.1. Biografija i stvaralaštvo

Robert Schumann, njemački je skladatelj i glazbeni kritičar rođen 8. lipnja 1810. godine u Zwickau te je umro 29. srpnja 1856. godine u Endenichu kraj Bonna. Studirao je pravo u Leipzigu iako je težio glazbenom i književničkom pozivu. Naposljetku se odlučio za glazbeni poziv te je poduku klavira imao kod Friedricha Wiecka, klavirskog pedagoga. Zbog ozljede prsta, Schumann se okrenuo prema skladateljskoj karijeri te je 1834. godine uređivao časopis pod nazivom *Neue Zeitschrift für Musik* u kojem je uvelike kritizirao površnost njemačkog glazbenog života te je promicao ideale njemačke romantičarske glazbe, a to su: utemeljenost na glazbenoj tradiciji, jedinstvo umjetnosti i života te prožimanje različitih umjetničkih grana. Za svoga života bio je značajan kao glazbeni kritičar te je odredio odnos romantizma prema izravnim pretečama L. van Beethovenu i F. Schubertu te je upozoravao na domete suvremenika kao što su F. Chopin, F. Liszt, F. Mendelssohn i H. Berlioz, ali i nasljedovatelja kao što je J. Brahms. Schumann je svoje nadahnuće pronalazio u kvalitetnim književnim djelima te je bio protivnik programnoj glazbi. Za njega je pjesništvo imalo važnu ulogu, pri čemu je epigonski svjestan raskid s umjetničkim razdobljem Goethea i Mozarta, a na njega su najviše utjecali Bach i Jean Paul (Michels, 2006.).

Schumann je napisao brojna klavirska djela i solopjesme. Napisao je više od 140 solopjesama, kao što su: *Morgens steh' ich auf und frage*, *In der Fremde*, *Ich wandelte unter den Bäumen*, *Mit Myrten und Rosen*, *Wehmut*, *Frühlingsnacht*, *Im wunderschönen Monat Mai*, *Ein Jüngling liebt ein Mädchen* i dr. Cikluse solopjesama: *Myrthen*, *Liederkreis*, *Lieder und Gesänge*, *3 Gedichte*, *3 Gesänge*, *Frauen-Lieben und Leben*, *5 Lieder*, *Spanisches Liederspiel*, *Romanzen und Balladen*, *Dichterliebe*, *Liederalbum für die Jugend*, *Ballad*, *"Der Handschuh"*, *Minnespiel*, *Gedichte der Königin Maria Stuart* i dr. Skladao je klavirske cikluse, kao što su *Papillons (Leptiri)*, *Kinderszenen (Dječji prizori)* i *Kreisleriana*. Godine 1838. započinje sa skladanjem simfonija te izjavljuje kako mu klavir postaje preuzak. Skladao je *Koncert za glasovir i orkestar u a-molu*, *Klavirski kvintet u Es-duru*, klavirska trija, tri gudačka kvinteta, klavirske kvintete, uvertire. oratorij *Raj i Peri*, ne tako poznata opera *Genoveva* i dr.¹¹

¹¹ Schumann, Robert. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 8.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/schumann-robert>

4.1.1. Schumannova posveta Clari Wieck

Solopjesmu *Widmung* Schumann je napisao 1840. godine, a ona je samo jedna od niza pjesama, odnosno ciklusa pod nazivom *Myrthen*, op. 25. Sami ciklus je bio posvećen Clari Wieck (Schumann), kćeri Schumannovog učitelja klavira koji se protivio njihovoj vezi. Unatoč tom protivljenju, Schumann i Clara Wieck su se vjenčali 12. rujna 1840. godine te je sami ciklus bio vjenčani dar Clari. Ciklus se sastoji od 26 solopjesama, a raspoređen je u četiri knjige. Prva skladba iz navedenog ciklusa, *Widmung* je najpoznatija te se najviše i izvodi. Schumann svoju ljubav i predanost prema Clari dočarava već prvim taktom u kojem se osjeća pulsa te prvom rečenicom *Du meine Seele, du mein Herz (Ti moja dušo, ti moje srce)*. On iskreno priznaje svoje osjećaje Clari te izjavljuje koliko mu je ona važna u životu. Za njega je Clara njegov anđeo, duhovni oslonac te njegov cijeli svijet (Yeung, 2018).

4.1.2. Analiza skladbe *Widmung*, op. 25, br. 1

Du meine Seele, du mein Herz,	Ti moja dušo, ti moje srce,
Du meine Wonn, o du mein Schmerz,	Ti moj zanos, o ti moja boli,
Du meine Welt, in der ich lebe,	Ti moj život u kojem živim
Mein Himmel du, darein ich schwebe,	Moj raj kojem težim,
O du mein Grab, in das hinab	O ti grobu moj, u kojem sam
Ich ewig meinen Kummer gab!	Svoju tugu zauvijek zatrpao!
Du bist die Ruh, du bist der Frieden,	Ti si odmor, ti si mir,
Du bist vom Himmel mir beschieden.	Ti si mi darovan s neba.
Dass du mich liebst, macht mich mir wert,	Tvoja ljubav daje mi vrijednost,
Dein Blick hat mich vor mir verklärt,	Tvoje me oči preobražavaju u moje,
Du hebst mich liebend über mich,	Uzdižeš me s ljubavlju iznad mene same,
Mein guter Geist, mein bess'res Ich!	Moj anđeo čuvar, moje bolje ja!

Solopjesma je pisana u 3/2 mjeri, u As-duru, tempo skladbe je *Innig, lebhaft*. (nježno, iskreno). Skladba je trodijelnog oblika, *a b a'*. Prvi dio započinje s klavirskim uvodom od jednog takta, određuje se metar skladbe koji je zanesen i razigran. Karakteristika u *a* dijelu je

punktirajući ritam koji se nalazi gotovo u svakom taktu, u obliku četvrtinke s točkom ili kao polovinka i četvrtina povezane ligaturom. *B* dio naglo modulira u E-dur (dominantna) te je smirenijeg karaktera no pri kraju *b* dijela intenzitet se pojačava, zatim se ponovno prelazi u živahnost te se u zadnja četiri takta *b* dijela događa modulacija u početni tonalitet i vraća se u *a'* dio koji je sličan *a* dijelu, ali s malim izmjenama. Tijekom cijele skladbe pjevač mora imati fleksibilnost dijafragme i dobru potporu na *appoggiu* jer je skladba živahna, ali u srednjem dijelu mirnija, nastaju nagle promjene u karakteru. Iako su fraze relativno kratke (2 do 4 takta) te je svaka fraza odvojena pauzom, one se ne smiju prekidati, svaka fraza ne smije biti sama za sebe. Glazbena misao mora teći i preko pauza, time se dobiva na interpretaciji ushićenosti, ljubavi i zaljubljenosti do smrti. U skladbi se nalazi nekoliko intervalskih skokova prema gore koji mogu činiti problem pjevaču. Svaki skok se mora prvo dobro proučiti, unaprijed ga čuti te je vrlo važna meka ataka kako bi se dobila elastičnost između ta dva tona (Primjer 6). Također, klavirska pratnja je iznimno zanimljiva u ovoj skladbi. U *a* i *a'* dijelu u desnoj ruci se sviraju rastavljeni akordi u osminkama (Primjer 7), a u *b* dijelu se događa poliritmija između vokalne dionice i klavirske pratnje koja svira triole (Primjer 8).

The image shows a musical score for a vocal piece. The top staff is the vocal line in G major, with lyrics: "Herz, du meine Wonn', o du mein". The bottom two staves are the piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes and sixteenth notes, with some chords and intervals marked with asterisks (*). The score is in 3/4 time and includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

Primjer 6

(Original-Ausgabe.)

Innig, lebhaft.

Musical score for the first system. It features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in G major and 3/4 time, with the lyrics "Du meine Seele, du mein". The piano accompaniment is in the same key and time, marked *mf*. The piano part consists of a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. There are five fermatas marked with an asterisk and the word "Fido." below the piano part.

Primjer 7

Musical score for the second system. It features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in G major and 3/4 time, with the lyrics "Du bist die Ruh', du bist der". The piano accompaniment is in the same key and time, marked *p*. The piano part consists of a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. There are three triplets marked with a '3' above the right hand.

Musical score for the third system. It features a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in G major and 3/4 time, with the lyrics "Frieden, du bist vom Himmel". The piano accompaniment is in the same key and time, marked *p*. The piano part consists of a steady eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. There are three triplets marked with a '3' above the right hand.

Primjer 8

5. Franz Schubert: *Du bist die Ruh*, op. 59, br. 3, D 776

5.1. Biografija i stvaralaštvo

Franz Schubert bio je austrijski skladatelj i prvi značajniji predstavnik romantizma u glazbi. Rođen je u Beču 31. siječnja 1797. godine te je već kao dijete pokazivao veliku nadarenost, svoje glazbeno obrazovanje stekao je u zboru bečke dvorske kapele te privatnom podukom od Salierija. Nekoliko godina bio je pomoćni učitelj u očevoj školi, a od 1817. godine počeo je djelovati kao slobodni umjetnik bez stalnog izvora prihoda, vodio je boemski život. Zbog svog brzog skladanja, u kratkom vremenu je stvorio impresivan opus. Afirmirao se na području solopjesama tj. *Lieda*. Postavio je njemačku solo pjesmu visoko na hijerarhiji glazbenih žanrova golemim opusom od čak njih šestotinjak te je tako snažno utjecao na svoje sljedbenike. Schubertov skladateljski razvoj se očituje u sadržajno-formalnom obogaćivanju strofnih, variranim strofnim i prokomonirajućih pjesama, sofisticiranoj glazbenoj razradi ugođaja pjesničkih tekstova promjenjive kvalitete te je veliku ulogu u tim pjesmama imala i klavirska pratnja. Skladao je dva ciklusa pjesama za glas i glasovir *Die schöne Müllerin* i *Winterreise*. Okušao se u području skladanja glazbeno scenskih djela, ali to nije urodilo plodom zbog osrednjeg libreta te nedostatka dramatskog senzibiliteta. Osim skladanja *Lieda*, Schubert se očitovao i u skladanju glazbe za glasovir. Istaknuo se tipičnim romantičarskim klavirskim minijaturama (*Impromptus*, *Moments musicaux*), klavirskim sonatama. Ostvario se i na području komorne glazbe: *Gudački kvartet u a-molu*, *Smrt i djevojka*, *Forellenquintett*. Također skladao je simfonije, od toga sedam dovršenih simfonija, od kojih se izdvaja *Velika simfonija u C-duru* te *Nedovršena simfonija u h-molu* (Andreis, 1989).

5.1.1. Analiza skladbe *Du bist die Ruh*, op. 59, br. 3, D 776

Du bist die Ruh,	Ti si počinak
Der Friede mild,	I blagi mir.
Die Sehnsucht du,	Ti si čežnja
Und was sie stillt.	I što umiruje.
Ich weihe dir	Posvećujem ti se
Voll Lust und Schmerz	Puna radosti i tuge
Zur Wohnung hier	Za stanovanje uzmi

Mein Aug' und Herz.

Moje oči i srce.

Kehr' ein bei mir,

Uđi k meni

Und schliesse du

I zatvori

Still hinter dir

Lagano iza sebe

Die Pforten zu.

Vrata.

Treib andern Schmerz

Otjeraj svu tugu

Aus dieser Brust.

Iz mojih grudi.

Voll sei dies Herz

Neka ovo moje srce

Von deiner Lust.

Bude puno tvoje radosti.

Dies Augenzelt

Ove oči

Von deinem Glanz

Tvojim sjajem

Allein erhellt,

Samo svijete,

O füll' es ganz.

O, ispuni ih do kraja.

Skladba je pisana u Es-duru, u 3/8 mjeri, s tempo je *Langsam* (usporeno). Oblik skladbe je dvodijelni, |: a :| b. Skladba započinje klavirskim uvodom od sedam taktova, *pianissimo*, te se i prva strofa pjeva *pianissimo*. Intenzitet skladbe se pojačava svakom novom strofom, druga strofa će biti malo glasnija od prve te u b dijelu dolazi vrhunac. U b dijelu se dva puta ponavlja isti tekst, stoga je važno da ne budu isto pjevane, mora se osjetiti razlika u intenzitetu tona te u interpretaciji. Skladba je dosta tehnički zahtjevna, pjevač mora imati dobru kontrolu daha i dobru podržanost *appoggia* kako bi mogao otpjevati svaku frazu, s tim da fraze trebaju biti povezane te je sami tempo skladbe sporiji. Izrazito je teško držati konstantni *pianissimo* stoga su kvalitetna distribucija zraka i podržanost vrlo važne u ovoj skladbi. Zbog nježnog karaktera pjesme, pjevački ton ne smije biti težak i masivan. Vrhunac skladbe nalazi se u b dijelu, na najvišim tonovima, razriješeni g2 na a2 (Primjer 9) koji se moraju pripremiti i treba se misliti na njih već na početku fraze. Iako na njima nije stavljen znak za koronu, u glazbenom smislu one bi trebale biti malo produžene. To uvelike pomaže pjevaču jer „stajanjem“ na ta dva tona pjevač može bolje kontrolirati oslonac i poziciju tona kako bi kvalitetnije bili projicirani na van.

Dies Au - gen - zelt, von dei - nem Glanz al - lein er hellt, —

cresc.

f

Primjer 9

6. Krešimir Baranović: *Crn – bel*

6.1. Biografija i stvaralaštvo

Krešimir Baranović bio je hrvatski skladatelj i dirigent, rođen u Šibeniku 25. srpnja 1894., a umro u Beogradu 17. rujna 1975. godine. Od 1908. do 1912. godine školovao se u Zagrebu kod Dragutina Carla Kaisera te je pohađao rog kod F. Lhotke u školi Hrvatskog glazbenog zavoda. Zatim je pohađao Glazbenu akademiju u Beču od 1912. do 1914. te u Berlinu od 1921. do 1922. godine. Dirigentom Opere HNK-a u Zagrebu postaje 1915. gdje je djelovao sve do 1943, a dužnost ravnatelja obavljao je od 1929. do 1940. godine. Dolaskom rata biva zatočen u logoru Stara Gradiška te nakon oslobođenja odlazi u Bratislavu gdje je neko vrijeme djelovao kao dirigent radijskog orkestra te kao direktor Opere. Godine 1946. zapošljava se kao profesor dirigiranja i orkestracije na Muzičkoj akademiji u Beogradu te je djelovao sve do 1964 godine. Od 1951. do 1961. godine djeluje kao dirigent i direktor Beogradske filharmonije, a od 1954. godine bio je redoviti član JAZU u Zagrebu.

Baranović je napisao brojna djela te je njegov opus pozamašan. Bio je izuzetan instrumentalist, imao je izraziti osjećaj za ritamsku strukturu te poseban smisao za humor, neki čak govore i grubu grotesku, što se može osjetiti u baletu *Imbrek z nosom* (1935). Također, šireći raspone naslijeđene izričitosti osobito na harmonijskom planu, izmiče restauratorskoj kretnji neoklasicizma. Već kasnije, djelima: *Iz osame* (orkestralne pjesme) i *Oblaci*, izrazitije se oslobađa disonantnih harmonijskih sklopova. Kao operni i simfonijski dirigent, znatno je obogatio reproduktivnu praksu te je prvi u Hrvatskoj dirigirao izvedbom opere *Boris Godunov* Modesta Petroviča Musorgskog (1918.) i opere *Katarina Izmajlova* Dmitrija Šostakoviča (1937.), također je na zagrebačku pozornicu prvi postavio najvažnije balete Igora Stravinskog te je prvi izvan Češke izveo operu *Libuša* Bedricha Smetane. Veliku pozornost posvećivao je praiizvedbama najvažnijih glazbeno-scenskih ostvarenja hrvatskih skladatelja. Osim gore navedenih djela, njegova ostala važnija djela su: baleti *Svijeće male Ide* i *Kineska priča*, komična opera *Nevjesta od Cetingrada*, orkestralan djela: *Koncertna predigra*; *Simfonijski scherzo*; *Poeme balkanique*; *Sinfonietta u Es-duru*; *Koncert za rog i orkestar*.¹²

Njegov vokalni opus broji 38 solo-pjesama koje su djelomično sabrane u ciklusima, a dio popjevaka postoji i u varijanti za glas i orkestar. Njegove prve popijevke nastaju 1912. godine, u vremenu kada je imao sedamnaest godina, no nažalost, skupina ranijih opusa nije još

¹² Baranović, Krešimir. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 10.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/baranovic-kresimir>

pronađena. No sljedećih godina nastaje nekoliko solo-pjesama, skladatelj piše između 1913.-1914. godine te 1919.-1920. Svoje najuspjelije vokalne radove napisao je između 1925. i 1927. godine, u kojem se nalazi i popularni ciklus za glas i orkestar *Z mojih bregov*. Djelom *Iz osame* 1941. godine započeo je razdoblje kasnih vokalnih ciklusa kao su: *Moj grad*, *Oblaci* i *Na moru*. (Kos, 2014). Kos (2014) u svom djelu navodi kako izbor pjesničkih tekstova govori o Baranovićevom profinjenom književnom ukusu. U mladosti je više izabirao tekstove francuskog pjesnika Victora Hugoa i njemačkog pjesnika Heinricha Heinea, dok se kasnije okreće prema tekstovima domaćih pjesnika, kao što su: Vladimir Nazor, Fran Galović, Vladimir Vidrić, Ivan Goran Kovačić, Dragutin Domjanić, Vinko Nikolić, Gustava Krklec, Dobriša Cesarić i mnogi drugi (Kos, 2014).

6.1.1. Analiza djela *Crn – bel*

Crn, bel, crn, bel	Crn-bel, crn-bel
V trsju popeva, grozdje dozreva	Jesensko to pesmo
Crn-bel, crn-bel	Mi čuli vre jesmo
	Tri večeri tuj...
Dok večer se zmračí,	
On pesmo zavlači,	Crn-bel, crn-bel
Drago starinsko,	I znamo da leto, otišlo je, eto
Veselo vinsko.	Baš kakti vi snu...
	Crn-bel, crn-bel...

Kos (2014) navodi kako je vrhunac Baranovićeve vokalne lirike i jedan od antologijskih primjera popijevke baš minijatura *Crn-bel*. Govori kako su stihovi istoimene pjesme Frana Galovića zvjezdani trenutak hrvatskog dijalektnog pjesništva. „Slikovitost i muzikalnost teksta, slobodno pridruživanje slika, onomatopejski pripjev »crn-bel« te opća atmosfera jeseni i opraštanje, njegova sažetost (gotovo skicoznost) u okviru pregledne, jasne forme, mladome su Baranoviću bili sretan stvaralački poticaj...“ (Kos, 2014:130). Baranović također, prema Kos (2014) teži fragmentaciji glazbenog tkiva, otvorenim završecima, no naposljetku to razlaganje forme u ravnoteži je s težnjama cjelovitosti.

Skladba je napisana u 4/4 mjeri, u G-duru te je tempo polagan. Oblik je a b c b', trodjelan s ponovljenim b' dijelom. Započinje sa klavirskim uvodom od 2 i pol takta te se već

u uvodu može primijetiti samo oponašanje zrikavaca (Primjer 10) koji se u vokalnog dijelu, pjevanjem teksta *crn-bel*, prožima cijelu skladbu. Karakteristika za ovu skladbu je izmjena *staccato* pjevanja, koji se izvodi pjevanjem kratkih i odsječenih tonova pri čemu svaki novi ton u nizu podrazumijeva novo zatvaranje glotide te ponovljeni zapjev (Jerković, 2019) i *legata*. Stoga pjevač mora brzo reagirati prije stupanja ova dva načina pjevanja u skladbi. Prilikom pjevanja ove skladbe bitno je postići jednu svježinu, najavljuje se novo godišnje doba te se to mora osjetiti u interpretaciji te fleksibilnost *appoggia*, dobro postavljen ton koji ne smije biti masivan i težak, nego lagan i gibak kako bi *staccati* mogli biti što precizniji, a *legata* što povezanija.

The image shows a musical score for a piece titled "Polagano". It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked "Polagano". The piano part begins with a *pp* dynamic. The vocal line features several triplet passages, which are highlighted with black boxes. A specific vocal phrase "Cru bel. Cru, bel." is also highlighted with a black box and includes a *p* dynamic marking. The score is written in a key with one sharp (F#) and a 4/4 time signature.

Primjer 10

7. Tomislav Uhlak: *Vse se okreče*

7.1. Biografija i stvaralaštvo

Tomislav Uhlak je hrvatski skladatelj i dirigent, rođen u Zagrebu 24. listopada 1956. godine. Završio je studije teorijskih glazbenih predmeta i dirigiranja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu te pripada srednjoj generaciji hrvatskih skladatelja čiji opus sadrži preko stotinjak djela namijenjenih ansamblima, amaterskim zborovima, raznim orkestrima, komornim sastavima i orkestrima. Kao dirigent je djelovao u Zagrebačkom gradskom kazalištu *Komedija* u kojem je postavio niz opereta i mjuzikala, kao npr. *Kneginja čardaša* i *Grofica Marica*. Također je gostovao je u HNK Zagreb i HNK Osijek, isto tako povremeno ravna Simfonijskim orkestrom HRT te Simfonijskim puhačkim orkestrom HV.

Uhlak je napisao brojna djela, pisao je orkestralna djela, kao što su: *Čarobnjak iz Oza*; *Divertimento za gudače*; *Centurion*; *Notturmo za gudače*; *Kutak za maštanje*; *Koračnica sv. Florijana*; *Alla Slavonica*; *Tri plesa u narodnom stilu*; *Dubrovački ples*; *Menuet pastira*; *Diptih*; *Mali princ* i dr. Pisao je i koncertantna djela: *Ponoćna serenada za flautu i gudače*; *Nešto lijepo za harfu i gudače*; *Varijacije boje jeseni za glasovir i puhački orkestar*; *Koncert za saksofon, gudače i čembalo*; *Četiri jesenska dana za bas-trombon i orkestar*; *Dijalozi za basklarinet i udaraljke*; *Četiri bagatele za mali klarinet in D i gitaru*; *Veselje ti navješćujem za 4 saksofona* i dr. Vokalna i vokalno-instrumentalna djela: *Precvela bo zemla*, triptih za ženski glas i glasovir; *Vse se okreče*, za sopran; *Ujed ludila*, za mezzosopran i klavir; *Narodil se mladi Kralj* (božično prikazanje za solo, folklorni zbor i orkestar; *Zorja*, kantata za sopran, bariton mješoviti zbor, puhače, tambure i udaraljke; *Studija za glas i violinu*; *Mirula*, za sopran, flautu i klavir... Zborska djela, za mješoviti zbor: *Aleluja*, *Ciganska*, *Vučitel*; *Grob palog druga*; *Naš Galjardo*; *Svašta umem*; *Tri noćurna*; *Cucek*; *Misa pastorala*; *Tri spirituala*; *Moderni mladić*; *Ruža i leptir...*, za muški zbor: *Nit je mrzlo nit je toplo*; *Samoća*; *Ista skula, isti bori*, za ženski zbor: *Protirana*; *Noć uoči proleća*; *Barbara*, za dječji zbor: *Portret jednog nesretnika*, *Vitez od zime* te scenska djela: *Moreška*, glazba za korčulanski bojni ples s mačevima te *Narodil se mladi Kralj*, glazbeno-scensko uprizorenje kantate.¹³

¹³ Uhlak, Tomislav. HDS – Hrvatsko društvo skladatelja. Pristupljeno 10.5.2024. <https://www.hds.hr/clan/uhlik-tomislav/>

7.1.1. Analiza djela *Vse se okreče*

Znam da bu sounce opet zlatno zlejalo na me,
Da sponova buju cvele gumbelije, di šeče ciklame.
I da tice buju doletele z dalkog juga nazaj
V staro gnezdo spostrohe, v dragi svoj rodni kraj.

I se bu pak puno cvetja, popevke, smeha i sreče,
Kaj ti vu tom življenju vse se na vek okreče...

Znam, znam, znam, znam,
Kaj ti vu tom življenju vse se na vek okreče.

Pjesma je napisana u G-duru, 4/4 mjeri te je tempo *lentamente poco rubato*. Ova pjesma je zapravo balada te je nježnog karaktera s puno *rubato* izvođenja, odnosno agogička sloboda kojom se brzina izvođenja može smanjivati ili povećavati. Oblik pjesme je trodijelni, a b a' s codom, na završetku a dijela napisana je oznaka *Dal Segno e poi Coda*. Coda proteže kroz 9 taktova te je sastavljena od dva dvotakta te male rečenice. Pjesma započinje klavirskim uvodom od dva takta. Prilikom pjevanja ove pjesme bitna je interpretacija, pjevač mora dobro proučiti tekst pjesme kako bi bio što uvjerljiviji u izvedbi te mu sama interpretacija pomaže u svladavanju tehničkih problema. Bitan je mekani zapjev jer u skladbi ima nekoliko fraza koje započinju od gornjeg, visokog tona (u ovom slučaju od tona e2), zatim zaobljenost tona, dobra uporaba rezonance glave te tona maske. Prema Cvejiću (1980), kako bi se shvatila riječ maska, termin je preuzet iz maskeradne maske koja pokriva onaj dio lica koji označava mjesto gdje treba voditi zvučne valove, odnosno gdje treba voditi ton. Iako ton mora biti pokriven, u maski, on treba biti mekan i pomalo svijetao jer to odgovara karakteru pjesme. Zbog prijelaznih tonova u b dijelu (Primjer 11) potrebna je dobra upotreba rezonanci glave te „miksanje“ vokala kako ne bi izgubili svoju strukturu, ali ujedno bili prilagođeni visini na kojoj se pjeva. Također, bitan

je i kvalitetan oslonac na dijafragmi te dobro raspoređivanje daha kako bi se duge fraze mogle otpjevati i bile ujednačene.

The image shows a musical score for voice and piano. The top staff is the vocal line, written in a treble clef with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are: "se ba pak pi - no cve - tja po - pev - ke, sme ha i sre - će." The bottom two staves are the piano accompaniment, with the right hand in a treble clef and the left hand in a bass clef. The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and chords and melodic lines in the right hand. The score is marked with a forte 'f' dynamic and includes a 'rit.' (ritardando) marking at the end of the phrase.

Primjer 11

8. Samuel Barber: *A Nun Takes the Veil*, op. 13, br. 1 i *Sure on this shining night*, op. 13, br. 3

8.1. Biografija i stvaralaštvo

Barber je bio američki skladatelj koji se smatra jednim od najizrazitijih predstavnika lirskih i romantičarskih trendova klasične glazbe u 20. stoljeću. Rođen je u West Chesteru 9. ožujka 1910. godine, a umro u New Yorku 23. siječnja 1981. godine. Već od rane dobi počeo je svirati klavir te je ubrzo počeo i skladati. 1924. godine upisuje glazbeni institut Curtis u Philadelphiji, gdje je uz klavir i kompoziciju studirao i pjevanje i dirigiranje, ali se nakon diplome potpuno posvećuje skladanju. Iako je njegov stil bio osebujan i moderan, nije bio sklon eksperimentiranju kao drugi skladatelji 20. stoljeća. Svoju reputaciju stječe već 1933. godine uvertirom *The School for Scandal*, baziranoj na istoimenoj komediji Richarda Sheridanana te 1935. godine glazbenom pjesmom *Music for a Scene from Shelley*, inspiriranu poezijom *Prometheus Unbound* Percy Bysshe Shelleyja. Iako Barberova djela sadrže književne aluzije, nije skladao programnu glazbu. U tom pogledu značajna su tri *Essays for Orchestra* (1938., 1942. i 1978.) koji su zamišljeni kao glazbeni pandan književnoj formi.

Njegova ostala djela su: opere *Vanessa* (1958); *Antonije i Kleopatra* (1966), balet *Medea* (1953), dvije simfonije, koncerti za violinu, koncerti za violončelo, *Adagio* za gudače, te brojni ciklus solo pjesama te solo pjesme, kao što su: *The Daisies*, *Rain has fallen*, *A Nun Takes the Veil*, *The Secrets of the Old*, *Sure on this shining night*, *Nocturne*, *In the Wilderness*, *Love at the Door*, *Stopping by Woods on a Snowy Evening*, *Longing*, *Watchers* i sl.¹⁴

8.1.1 Analiza skladbe *A Nun Takes the Veil*, op. 13, br. 1

I have desired to go

Poželjela sam ići tamo

Where springs not fail,

Gdje izvori ne presušuju

¹⁴ Samuel Barber. Britannica. Pristupljeno: 13.5.2024.
<https://www.britannica.com/biography/Samuel-Barber>

To fields where	Na polja gdje
Flies no sharp and sided hail	Ne udara oštra i jaka tuča
And a few lilies blow.	I nekoliko ljiljana cvjeta.
And i have asked to be	I tražila sam da budem tamo
Where no storms come,	Gdje ne dolaze oluje
Where the green swell is	Gdje su zeleni nabujali valovi
In the havens dumb,	U lukama tihi
And out of the swing	I bez ljuljanja
Of the sea.	Mora.

Solopjesma *A Nun Takes the Veil* pripada ciklusu *Four songs for voice and piano*, op. 13, te je prva pjesma iz ciklusa. Pisana je u g-molu, u 3/4 i 4/4 mjeri koje se izmjenjuju kroz pjesmu te je jednostavnog dvodijelnog oblika, *a a'*. Tempo je *largamente*. Vokalna dionica je tonalitetno stabilna, nema alteriranih tonova što je neuobičajeno za glazbu 20. stoljeća. Klavir kroz cijelu skladbu drži tonalitet akordima i rastavljenim akordima, *arpeggima*. Pjevački nije zahtjevna, melodijska linija je tečna, potrebna je dobra kontrola daha i oslonac na dijafragmi jer je pjesma u sporijem tempu te ima dosta držanih tonova (polovinka te cijela nota). Vrhunac skladbe je u *a'* dijelu kada se skače s tona *c2* na ton *g2* (Primjer 12). U tom dijelu pozicija nepca treba biti visoko te je potreban mekani zapjev kako bi gornji ton bio čist i točan. Samim mekanim zapjevom koji se postepeno pretače u *forte* gornji ton postaje stabilniji te više u tijelu, odnosno na *appoggio*. Tematika ove solopjesme je pronalazak dubokom mira i izlazak iz realnosti i buke svijeta, čežnja za mirnoćom, sigurnošću, lakšim i ljepšim životom. Prožima se osjećaj melankolije i sjetnost zbog buke i nemira svijeta, a to se mora i interpretativno izraziti.

no storms come, Where the green swell is in the ha-vens dumb,

Primjer 12

8.1.2. Analiza skladbe *Sure on this shining night*, op 13, br. 3

Sure on this shining night	Sigurno u ovoj sjajnoj noći
Of starmade shadows round,	Satkanih od zvjezdanih sjena,
Kindness must watch for me	Ljubaznost me vjerojatno promatra
This side the ground.	S ove strane zemlje.

The late year lies down the north	Kasne godine su otišle u zaborav
All is healed, all is health.	Sve je zacijelilo, sve je zdravo.
High summer holds the earth.	Visoko ljeto drži zemlju.
Hearts all whole.	Srca su potpuna.

Sure on this shining night	Sigurno u ovoj sjajnoj noći
I weep for wonder	Plačem od čuda,
Wandering far alone	Lutajući daleko sam
Of shadows on the stars.	Od sjena na zvijezdama.

Ova solopjesma također pripada ciklusu *Four songs for voice and piano*, op. 13 te je treća po redu u ciklusu. Pjesma je pisana u B-duru, te kao i u prethodnoj solopjesmi i ovdje su prisutne promjene mjere, 3/4, 2/4 i 4/4. Tempo je *andante*. Klavirska pratnja se sastoji od repetiranih potpunih i nepotpunih akorada koji se pretežito kreću u desnoj ruci. Oblik ove solopjesme je trodijelni, *a b a'*. Kao i u prethodnoj i u ovoj solopjesmi vokalna dionica je melodična te u tonalitetu. U *b* dijelu vokalna dionica se kreće od tona c2 do g2 (Primjer 13) što za pjevača može činiti problem jer su u tom rasponu prijelazni tonovi, stoga pjevač mora dobro koristiti *kopf ton*, rezonancu glave te regulirati otvor usta pri izgovoru teksta. No, ne smije mijenjati strukturu vokala, mora ih lagano modificirati kako bi bili prilagođeni visini te ton dobro plasiran na van. Također, bitan je kvalitetan *appoggio* kako bi se ispjevale duge fraze, što znači stalni duboki oslonac na dijafragmi te se time štite glasnice od povreda uslijed grubog udarca zraka (Lhotka-Kalinski, 1953). Ako ne postoji konstantan *appoggio*, pjevanje fraze kao što je prikazano u Primjeru 13 može dovesti do stezanja glasnica te otvoriti prostor za povrede njih samih. Pjesma govori o žudnji za boljim životom, ozdravljenju od prošlosti i teških trenutaka, stoga je, kao i u prethodnoj pjesmi, interpretacija teksta jako bitna, prenošenje poruke slušateljima da ipak nešto bolje može slijediti. Treba se osjetiti ljepota ozdravljenja duše.

mf

The late year lies down the

più f

north. All _____ is healed,

mf *più f*

all is health. *subito p* High sum-mer holds the

Primjer 13

9. Georges Bizet: *Je dis que rien ne m'épouvante*

9.1. Biografija i stvaralaštvo

Georges Bizet, službeno ime Alexandre César Léopold Bizet, francuski je skladatelj rođen u Parizu 25. listopada 1838., a umro u Bougivalu, 3. lipnja 1875. godine. Jedan je od najistaknutiji i najpoznatijih imena u povijesti glazbe 19. stoljeća. Taj položaj je stekao samo jednom operom koju je napisao netom prije svoje smrti te je umro ne saznajući od kolike je važnosti bila njegova *Carmen* (Turkalj, 1997). Bio je učenik Antonina Marmontela, François Benoista, Pierrea Zimmermanna i Halévyja na Pariškom konzervatoriju, a 1857. godine osvaja prvu nagradu na Offenbachovu natjecanju i *Prix de Rome* s komičnom jednočinkom *Le Docteur Miracle* (*Doktor čudo*). Osvojeni *Prix de Rome* mu je omogućio boravak i usavršavanje u Rimu od 1858. godine do 1860. Nakon završenog usavršavanja, vraća se u Pariz te biva prihvaćen u pariškom Théâtre lyrique gdje izvodi svoje opere *Les Pêcheurs de perles* (*Biserari*) te *La Jolie fille de Perth* (*Lijepa kći Perth*), no nažalost ne doživljavaju uspjeh. Godine 1872. izvodi svoju operu *Djamileh* u Opéra-Comique, koja također ne doživljava uspjeh kao prethodne dvije opere. Iste godine scenska glazba za Daudetovu dramu *L'Arlésienne* (*Arležanka*) koja nakon prerade u dvije orkestralne suite postiže zapažen uspjeh. Iako je do tada bio pod romantičarskim utjecajem, nakon napisane *Arležanke* priklanja se scenskom realizmu te se rađa njegovo najveće remek-djelo opera *Carmen*. Operu je napisao 1875. godine te pod utjecajem Verdija, glavnu ulogu je dao mezzosopranu. Praizvedba se dogodila 3. ožujka 1875. godine u Opéra-Comique. Iako nije doživjela uspjeh od strane publike, pohvale su došle od skladatelja Saint-Saënsa, Čajkovskog te Debussija koji su prepoznali njenu ljepotu. Iako na praizvedbi nije doživjela svoj uspjeh, u tri mjeseca, sve do nagle smrti Bizeta, opera *Carmen* je izvedena 33 puta te je s vremenom postala jedno od najpopularnijih opernih dijela svih vremena, ali nažalost Bizet nije doživio njen uspjeh te iste godine umire.

Iako je opera *Carmen* njegovo najpoznatije djelo te se konstantno nalazi na repertoaru kazališta i opernih kuća diljem svijeta, Bizetov opus uopće nije siromašan, štoviše skladao je nekoliko scenskih djela: *La maison du docteur*, *Don Procopio*, *La prêtresse*, *Ivan IV.*, *Marlbrough s'en va-t-en guerre*, *La coupe du roi de Thulé*, *Clarisse Harlowe*, *Grisélidis*, *Don Rodrigue...*, od kojih nekolicina nije dovršena. Skladao je klavirska djela: *Nocturne u F-duru*, *Caprice u Cis-molu*, *Chasse Fantastique*, *Romanca sans paroles u C-duru*, *Trois Esquisses Musicales*, *Marine*, *Chants du Rhin...* te ostala orkestralna djela: *Uvertira u A-duru*, dvije

9.2. Opera *Carmen*

Bizet je s operom *Carmen* učinio hrabar korak pri izboru libreta posluživši se realističnom pričom, istoimenom novelom francuskog pisca Prospera Mériméea, a libreto su napisali Henri Meilhac te Ludovic Halévy. Jedino je Verdi prije njega imao hrabrosti na europsku scenu uključiti likove sa „dna života“, propale žene, unajmljene ubojice te dvorske lude. Bizet je bio prvi operni skladatelj koji se ozbiljno pozabavio osobinama izvornog španjolskog folklora te je na scenu donio temperamentne napjeve i ritmove španjolskih narodnih pjesama i plesova (Turkalj, 1997). „Bizetova *Carmen* značila je iznošenje i istodobno i pobjedu novih, naprednih shvaćanja u glazbenoj umjetnosti, shvaćanja koja su operu približila svakodnevnom životu.“ (Turkalj, 1997: 42).

Carmen je opera u 4 čina, lica u operi su: Carmen, ciganka – mezzosopran (alt); Don Jose, narednik – tenor; Zuniga, kapetan – bas; Micaela, djevojka iz Joseova sela – sopran; Morales, narednik straže – bariton; Frasquita – ciganka, prijateljica Carmen – sopran;; Mercedes, ciganka, prijateljica Carmen – alt (mezzosopran); Escamillo, toreador – bariton; Remendado, krijumčar – tenor; Dancaire, krijumčar – bariton; vojnici, prolaznici, djeca, radnice u tvornici duhana, krčmar Lillas Pastia, krijumčari i krijumčarke, borci s bikovima, plesači. Radnja se događa 1820. godine u španjolskom gradu Sevilli te okolnim planinama (Turkalj, 1997).

1. čin: Radnja započinje ispred gradske stražarnice i glavnog ulaza tvornice duhana. Stražari s narednikom Moralesom prekidaju dosadu te se udvaraju lijepoj seoskoj djevojci Micaeli koja traži svoga dragog Don Josea, no on nije među njima. Odbija udvaranja vojnika te ide u daljnju potragu za dragim. Dolazi smjena straže u kojoj se nalazi i Don Jose. U to vrijeme radnice iz tvornice duhana izlaze na svoj odmor, a s njima izlazi i Carmen koju muškarci željno iščekuju. Carmen pjeva svoju ariju *L'amour est un oiseau rebelle* (*Ljubav je ptica lakih krila*) te poklanja pozornost jedinom muškarcu koji za nju ne pokazuje nikakvo zanimanje te

¹⁵ Bizet, Georges. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bizet-georges>

baca cvijet na njega kako bi privukla njegovu pažnju. Radnice se vraćaju radu, a Jose ostaje sam i pomalo očaran s Carmen i cvijetom. Dolazi Micaela koja Don Joseu prenosi majčine pozdrave iz dalekog sela te ostavlja mu pismo, a zatim se vraća u kupovinu. U pismu majka Don Joseu piše kako bi se trebao oženiti Micaelom što on odlučno prihvaća. U tvornici nastaje buka i prepirka među radnicama. Kapetan šalje Don Josea u izvidnicu te dovodi uhapšenu Carmen koja je u svađi nožem ubola jednu od radnica. Carmen pokušava zavesti Zunigu u nadi da ju otpusti, no bezuspješno, šalje ju u zatvor. Ostaje sama s Joseom te ga zavodi temperamentnom arijom *Seguidilla* te mu obećava ljubav. Jose se ne može oduprijeti njenom zavođenju te joj pomogne da pobjegne, a on zbog svoje neposlušnosti naredniku završava u zatvoru (Turkalj, 1997).

2. čin: Scena započinje u krčmi Lillas Pastia, na bedemima Seville gdje Carmen i njene prijateljica Frasquita i Mercedes zabavljaju goste pjesmom i plesom. Na toj zabavi nalazi se Zuniga koji govori kako je Jose pušten i zatvora te to čini Carmen radosnom. U prolazu nailazi toreador Escamillo te biva euforično pozdravljen od strane gostiju i pjeva popularnu ariju toreadora. Spazi Carmen te joj se počinje udvarati, ali ona se ne osvrće na njegove ljubavne izjave jer čeka Don Josea kojeg je zavoljela zbog njegove požrtvornosti. Kako zabava u gostionici dolazi kraju, na sceni ostaju samo Carmen, njene prijateljice te krijumčari Remendado i Dancaire te ju nagovaraju da ode s njima na put, u početku odbija jer čeka Don Josea, ali im ipak obeća da će krenuti na put s njima i sa sobom povesti Josea. U to dolazi Don Jose ta ga Carmen odmah počasti plesom s kastanjetama. U daljini se čuje zvuk trube koji vojnike vraća u vojarnu i Jose želi poći nazad, no Carmen ga zadržava te mu se ruga i govori kako ju ne ljubi jer ne želi ostati s njom. Kako bi ju uvjerio u svoju ljubav, Jose vadi cvijet iz njedara koji mu je ona bacila te pjeva ariju *La fleur que tu m'avais jetée* u kojoj joj izjavljuje ljubav. Njihovu svađu prekida Zuniga koji se vratio u krčmu, ugleda Josea te ga počne vrijeđati i tjerati van, zatim se sukobe te u krčmu ulaze krijumčari koji razoružaju kapetana i odvođe ga. Tim činom Don Jose postaje dezertar te prihvaća Carmeninu ponudu da postane član krijumčarske čete (Turkalj, 1997).

3. čin: Krijumčari zajedno sa Carmen i Don Joseom prolaze planinom. Carmen se ubrzo zasitila Don Josea te ga se želi riješiti, no on ne pomišlja o prekidanju veze. Carmen sa svojim prijateljicama gata iz karata te saznaje da ju čeka skora smrt od strane Don Josea, te povjeruje u tu sudbinu. Krijumčari se kreću dalje, a Don Jose se sklanja iza špilje kako bi držao stražu. U to dolazi Micaela koja je krenula u potragu za Don Joseom u nadi da ga vrati. Sama u planinama pjeva ariju *Je dis que rien ne m'épouvante* u kojoj izražava strah, ali i odlučnost da će se

suprotstaviti Carmen i povratiti ljubav Don Josea. Čuje se pucanj puške te Micaela pobjegne. Hitac iz puške je potegao Jose jer je ugledao nekog prolaznika, a to je bio Escamillo. Od njega saznaje da traži Carmen te ljubomoran vadi nož te započinje borbu. U tom trenutku dolazi Carmen sa krijumčarima te spašavaju toreadora te otkrivaju Micaelu koja javlja Joseu da mu je majka na samrti te ga moli da pođe s njom. Jose očajan odlazi, ali obećava Carmen da će se vratiti (Turkalj, 1997).

4. čin: Radnja je ponovno u Sevilli, ispred arene za borbu s bikovima gdje narod iščekuje početak borbe. Na borbu u svečanim odorama i haljinama dolaze Escamillo i Carmen koji izjavljuju ljubav jedno drugome i opraštaju se. Frasquita i Mercedes javljaju Carmen kako su u masi vidjele Don Josea i da se dobro pazi, no ona odluči ostati vani i čekati ga na praznom trgu. Nakon što su svi ušli u arenu, dolazi očajni Don Jose koji moli Carmen da joj se vrati jer ju i dalje voli, no ona govori kako je njena ljubav prema njemu nestala te je našla novu ljubav. Jose joj počne prijetiti da će ju ubiti, no ona ne posustaje u svojoj odluci. Čuje se proslava pobjede toreadora, Carmen baca Joseov prsten njemu u lice i potrči prema areni. Jose nasrne na nju nožem te ju ubija. Shvati što je napravio te se očajnički predaje stražarima plaćući nad svojom voljenom Carmen (Turkalj, 1997).

9.2.1. Analiza arije Micaële: *Je dis que rien ne m'épouvante*

C'est dec contrebandiers le refuge ordinaire.	To je oblično utočište krijumčara.
Il est ici; je le verrai!	On je tu, vidjeti ću ga.
Et le devoir que m'imposa sa mere	I zadatak koji mi je njegova majka dala
Sans trembler je l'accomplirai.	Bez straha ću izvršiti.
Je dis que rien ne m'épouvante,	Govorim kako me ništa ne plaši
Je dis, hélas! que je répons de moi;	Govorim, ah, da odgovaram za sebe.
Mais j'ai beau faire la vaillante...	Ali koliko god da sam hrabra...
Au fond du coeur je meurs d'effroi!	U dubini srca ja umirem od užasa!
Seule en ce lieu sauvage	Sama u ovom divljem mjestu

Toute seule j'ai peur.	Potpuno sama bojim se.
Mais j'ai tort d'avoir peur.	Ali griješim što se bojim.
Vous me donnerez du courage;	Ti ćeš mi dati hrabrosti
Vous me protégerez, Seigneur!	Ti ćeš me zaštititi, Gospodine!
Je vais voir de près cette femme,	Idem vidjeti tu ženu izbliza
Dont les artifices maudits	Čija prokleta lukavost
Ont fini par faire un infâme	Učini ga lošom osobom
De celui que j'aimais jadis!	Onog kojeg sam nekoć voljela
Elle est dangereuse... elle est belle!	Ona je opasna... ona je lijepa!
Mais je ne veux pas avoir peur!	Ali ne želim biti u strahu
Non, non, je ne veux pas avoir peur!	Ne, ne želim se bojati
Je parlerai haut devant elle... ah!	Glasno ću govoriti pred njom... ah!
Seigneur, vous me protégerez.	Gospodine, ti ćeš me zaštititi
Protégez-moi! Ô Seigneur!	Zaštiti me! O Gospodine!
Donnez-moi du courage!	Daj mi hrabrosti!

Ova arija pisana je u Es-duru, zadani tempo je moderato. Arija se sastoji od kratkog recitativa od 10 taktovi te je pisan u 4/4/ mjeri kao i orkestralni uvod. Završetkom recitativa prelazi se u samu arije te se mjera mijenja u 9/8. Orkestar ponovno svira uvod, ovaj put uvod same arije. Oblik skladbe je trodijelan, *A B A* te coda. Orkestralni uvod od 10 taktova prije recitativnog dijela prikazuje Micaelinu znatiželju i odlučnost u pronalasku Don Josea, no nazire se i osjećaj straha kojeg nosi sa sobom. U recitativu govori kako je na dobrom putu, prepoznaje mjesto gdje se kreću krijumčari, no nije joj lako, nalazi se sama u mračnom i nepoznatom mjestu, no ipak je odlučna prenijeti majčinu poruku Joseu. Prilikom pjevanja ovog kratkog recitativa bitno je da pjevač u sebi zadrži misterioznost i ne oda odmah situaciju te osjećaj straha iako to sama arija i prenosi. Arija je pisana za lirskog soprana. Takav glas je svijetle boje,

pokretan, elastičan te dobro razvijenog opsega, a po zvučnosti su umjereno jaki i prodorni (Jerković, 2019). Što znači da je Micaela mlada, pristojna, bojažljiva te bogobojazna djevojka, ali ipak odlučna u svojim namjerama. Stoga ton mora biti svjež, svjetliji te pun mladosti i života, ne smije biti taman i glomazan. Ako već na početku ton bude jak i nabijen, pjevač će se istrošiti te neće moći dobro rasporediti snagu za ostatak skladbe (Primjer 14).

Recit. MICAËLA.

C'est des contrebandiers le re_fuge ordi_nai_re Il est i_ci je leverrai

Et le de_voir que m'imposa sa mè_re Saustrembler j'accompli

Primjer 14

Nakon recitativa započinje A dio, pisan je u 9/8 mjeri te je tempo *andantino molto*. Instrumentalni uvod od pet taktova je nježan, ekspresivan, stoga i glas mora postići takav karakter. U A dijelu Micaela govori o strahu kojem osjeća kada se zaputila u potragu za Don Joseom, govori sebi kako je hrabra, ali ipak je strah jači. Iako se jako boji, svoj strah predaje Bogu te ga moli da joj da snage. Dio A treba biti ekspresivan i pun legata, dugih ispjevanih fraza, dobro postavljenih na dijafragmi. Također pjevač treba dobro kontrolirati struju zraka kako bi te fraze mogao otpjevati. Isto tako glas ne smije biti „mastan“, odnosno masivan i pun. Micaela je lirski sopran te glas mora biti svijetao, nježan i gibak, ali i prodoran. U A dijelu karakteristične su izmjene u intenzitetu fraza, jedna fraza je nježna, druga je malo ekspresivnija i tako sve ide do vrhunca u A dijelu (Primjer 15). Pjevač se ne smije potrošiti do tog vrhunca, s

tim da na umu ima da to nije vrhunac cijele arije te mora imati dobar appoggio, dignuto nepce, spuštene larinks te svaki ton, svaku frazu zamišljati da ide prema naprijed, te slušati sebe, kako bi mogao dobro voditi ton.

Primjer 15

B dio pisan je u 4/4 mjeri te se tempo mijenja u *allegro molto moderato*. Dio *B* je odlučniji, Micaela je dobila hrabrosti kada je zazvala Boga. Odlučna je u svojoj namjeri da će vidjeti tu ženu (Carmen) te da će ju prozvati za svoja djela, a Don Josea vratiti natrag. Svaki zapjev mora biti što ekspresivan, ne smije biti tvrda, eksplozivna ataka (*attacco duro*) prilikom koje se zatežu glasnice te steže grkljan, što može oštetiti same glasnice (Cvejić, 1980), on mora biti dobro pozicioniran na appoggio, ali markantniji. Drugi dio *B* dijela počinje *pianissimo* te se uvrstio *rubato*, zatim se vraća u zadani tempo *B* dijela te se intenzitet pjevanja povećava svakom frazom te se dolazi do vrhunca (Primjer 16). Prije pjevanja visokog tona, h2, napisana je četvrtinska pauza što omogućuje pjevaču dobru pripremu za pjevanje tog visokog tona. Ta pauza daje dovoljno vremena za kvalitetan dubok udah, aktivaciju dijafragme, osjećaj slobode

u larinksu te visoko dignuto nepce kako bi ton bio čist, kvalitetan, pun te prodoran. Također, pjevač mora po potrebi preoblikovati vokal, iako je napisan tekst, usklik *ah!*, pjevač u takvoj visini ne smije, pjevati vokal *a* koji je širok, mora ga adaptirati kako bi bio vertikaln te ga kombinirati s vokalom *o*.

The image displays three systems of a musical score. Each system consists of a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are in French. The first system includes the lyrics: "dis! Elle est dangereuse...elle est bel - le!... Mais je ne veux pas avoir". The second system includes: "peur! Non, non, je neveux pas a-voir peur!... Je". The third system includes: "par - le - rai haut devant el - le... Ah! Seigneur, vous me pro - té - ge -". The piano accompaniment features various textures, including chords and triplets. Handwritten annotations include "a Tempo." circled in blue in the first system and a large blue checkmark in the second system. Performance markings include *p*, *pp*, *dim.*, *espress.*, *f*, *colla voce.*, and *senza rigore.*. The word "Ped." is written below the piano part in the first system.

Primjer 16

Nakon otpjevanog tona h_2 , sva pozicija u tijelu ne smije pasti jer slijedi još jedan visoki ton, a_2 (Primjer 17). Ako se pjevač opusti nakon otpjevanog visokog tona, trebat će mu duže

vremena da poziciju vrati. U ovoj ariji, nakon otpjevanog tona h2, pjevač nema dovoljno vremena da ponovno postavi sve u tijelu za pjevanje sljedećeg visokog tona ako mu sva pozicija padne.

The image shows a musical score for a vocal piece. It consists of two systems of music. The first system features a vocal line (soprano) and a piano accompaniment. The vocal line has lyrics: "cre - scen - do par - le - rai haut devant el - le... Ah! Seigneur, vous me pro - té - ge - rez!" and "Seigneur, vous me pro - té - ge - rez!". The piano accompaniment includes triplets and a forte (f) dynamic marking. The second system continues the vocal line with lyrics: "rez, Seigneur, vous me pro - té - ge - rez! Ah! Je re - te - nez". It includes dynamic markings like "dim. p" and "molto p", and the instruction "a Tempo".

Primjer 17

Slijedi smirivanje (Primjer 17) te vraćanje u A dio. Na kraju se nalazi coda u kojoj Micaela zaziva Božju pomoć, ponavlja *Bože daj mi snage* te svaka fraza mora biti nježna, ali čista te precizna. Svaka fraza pjeva se *piano* te pjevač mora dobro koristiti rezonancu glave kako bi postigao dobar ton prilikom „tihog“ pjevanja.

10. Giacomo Puccini: *Donde lieta uscì*

10.1. Biografija i stvaralaštvo

Turkalj (1997) navodi kako je Puccini najomiljeniji predstavnik opernog verizma kojemu je dao izrazito osobnu lirsku osobinu. Govori kako postojanje te lirske osobine, koja je često znala preći u iznimno naglašenu sentimentalnost, nije isključivala i snažan osjećaj za scensku dramatiku Puccinija. Giacomo Puccini, talijanski je skladatelj rođen 22. prosinca 1858. godine u Lucci, umro 29. studenog 1924. godine u Bruxellesu. Puccini potječe iz glazbene obitelji, prvu glazbenu naobrazbu dobio je od svoga oca koji je bio mjesni orguljaš i kapelan. Godine 1880. sklada *Misu u As-duru* te se upisuje na Konzervatorij u Milanu. Bio je vrstan skladatelj opera. Napisao je svoju prvu operu *Le Villi* koja je bila praizvedena u Milanu u Teatro del Verme 31. svibnja 1884. godine, a zatim u La Scali 1885. godine. Uspješno izvedene opere potaknule su izdavača Giovannija Ricordija da ju otkupi te naruči novu operu. Sami susret s Ricordijem, njegovo savjetovanje i vođenje Puccinija, imalo je veliki utjecaja na Puccinijev život i karijeru. Piše novu operu *Edgar* koja doživljava neuspjeh te Puccini sklada operu *Manon Lescaut* prema romanu Abbea Prevosta. Opera doživljava uspjeh te Puccini prima dobre kritike i zadovoljstvo publike. Godine 1896. piše svoje remek-djelo *La Boheme* koja mu je donijela plodonosnu suradnju s dirigentom Arturom Toscaninijem te libretistima Giuseppeom Giacocom i Luigijem Illicom. Opera *Tosca* mu je donijela slavu nakon praizvedbe u Rimu 1900. godine, no manje uspješna je bila opera *Madam Butterfly* koja je propala na praizvedbi u La Scali 1904. godine. Doživljava novi uspjeh s operama *La fanciulla del West* i *Il trittico* koje su bile praizvedene u Metropolitanu pod ravnanjem Toscaninija. Puccini je započeo skladati još jedno svoje remek-djelo *Turandot*, no ne uspijeva ga dovršiti zbog smrti. Operu je dovršio Franco Alfano te je 1926. godine praizvedena u La Scali pod ravnanjem Toscaninija.¹⁶ Tijekom svoje karijere Puccini je svojom orkestracijom oduševljavao ljude, što i poslije smrti to čini. Turkalj (1997) govori kako publika voli njegove junake i njegove melodije, plaču nad umirućom Mimi te nad nepravdom nanesejoj gejši Cio-Cio-San, uzbuđuju se prilikom suđenja Cavaradossiju te su zaneseni dalekom orijentalnom mistikom koja okružuje okrutnu princezu Turandot. „U Puccinijevim operama sve je rečeno do posljednjeg slova; doživljava glazbe i scene, stopljen i idealno suživljen u cjelinu dolazi do gledatelja neposredno, »napada« ga

¹⁶ Puccini, Giacomo. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/puccini-giacomo>

svojom izražajnošću koja od opere gotovo čini film u kome se glazba ne odvaja od libreta, a to dvoje od scene“ (Turkalj, 1997:265).

Puccini je snažno promatrao psihologiju žene te ju je stavljao u središte radnje. Iako je izvrstan i nepogrješiv osjećaj za pravilan tijek dramske radnje koju je smisleno prekidao izuzetnom melodikom u arijama i duetima koji su pretežito bili lirski, time je postigao idealnu sinergiju između riječi, glazbe i scene. Nadasve, izuzetno je vladao orkestrom s kojim je uspješno postizao različite ugođaje emotivnih stanja i mjesta radnje. Nakon Verdija, smatra se najvažnijom personom talijanske opere.¹⁷

10.2. Opera *La Bohème*

La Bohème je opera u 4 čina, libreto su napisali Luigi Illica i Giuseppe Giacosa, a praizvedba opere bila je u Torinu 1. veljače 1896. godine. Likovi ove opere su: Rodolfo, pjesnik – tenor; Mimi, krojačica – sopran; Marcello, slikar – bariton; Schaunard, glazbenik – bariton; Colline, filozof – bas; Musetta, pjevačica – sopran; Benoit, stanodavac – bas; Alcindor, stari gradski vijećnik – bas; Parpignol, prodavač igračkica – tenor, Carinski narednik – bas, Carinik – bas; studenti, gizete, građani, prodavači, vojnici, djeca, konobari. Radnja se zbiva u Parizu, 1830. godine (Turkalj, 1997).

1. čin: Rodolfo, Schaunard, Colline i Marcello žive u hladnom i slabo namještenom potkrovlju, smrzavaju se na zimsku badnju večer. Marcello je okružen svojim slikama, ne može više držati kist u ruci od hladnoće te traži nešto čime bi mogao zapaliti vatru u maloj peći. Rodolfo žrtvuje svoju dramu koju spaljuje kako bi se zagrijali te im se pridružuje Colline. Dolazi Schaunard koji donosi jelo, piće i novac. Njihovo veselje prekida stari Benoit koji kuca na vrata i traži stanarinu. Oni ga časte pićem, no kada se izbrblja da bi svoju staru ženu zamijenio mlađom, oni ga proglase preljubnikom te ga izbace van. Odluče se na odlazak u kavanu *Momus*, no Rodolfo zaostaje jer nastavlja s pisanjem. Njegovo pisanje prekida kucanje na vrata mlade susjede Mimi kojoj se ugasila svijeća, pozli joj te je Rodolfo uvede u sobu i pruža joj okrjepu. Ona mu se zahvali te želi otići, ali gubi ključ. Propuh gasi njenu svijeću, a Rodolfo brzo gasi i svoju svijeću te ostaju u mraku i kreću u potragu za ključem. Rodolfo ga nalazi i skriva ga u svoj džep, no nastavi tražiti po podu te slučajno nailazi na Miminu ruku.

¹⁷ Puccini, Giacomo. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Pristupljeno 26.5.2024. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/puccini-giacomo>

Rodolfo ju uzme za ruku te joj počne pričati o sebi, arija *Che gelida manina* te traži od nje da nešto kaže o sebi, što ona i čini, arija *Mi chiamano Mimi*. Među njima se rađa ljubav te se pridružuju ostalom društvu za odlazak u kavanu *Momus* (Turkalj, 1997).

2. čin: Latinska četvrt, ispred kavane *Momus*, vrvi od svijeta. Boemi imaju novaca te kupuju si stvari, Schaunard kupuje trubu, Colline stari plašt, a Rodolfo kupuje malu ružičastu kapu za Mimi. Svi zajedno ulaze u kavanu. Najednom ulazi koketna djevojka u pratnji starijeg gospodina, to je Musetta, Marcellova bivša ljubavnica. Njoj je dosadio stari Alcindor te pokušava privući Marcellovu pažnju pjevajući veliku ariju *Quando me'n vo'*. Musetta se žali da ju žuljaju cipele te pošalje Alcindora da joj kupi novi. Nakon njegovog odlaska ona se baca Marcellu u naručje. Svi zajedno odlaze za vojnim orkestrom, a u tom trenu se vraća Alcindor kojeg čeka poveliki račun (Turkalj, 1997).

3. čin: Hladno je zimsko jutro u predgrađu Pariza. Mimi dolazi tražiti Marcella koji radi u krčmi. Nailazi na ženu koja mete i moli ju da dozove Marcella. Zbunjeni Marcello izlazi iz krčme te se Mimi krene tužiti da ju Rodolfo neprestano muči sa svojom ljubomorom i da im je život postao pakao. Začuje se Rodolfov glas, on je nekoliko noći prije pobjegao iz stana i skrio se kod Marcella. Mimi se skriva, a Rodolfo izlazi te govori Marcellu da želi otići od Mimi. Otkriva prijatelju razlog, govori da nije riječ o ljubomori, nego o teškoj bolesti Mimi koju svake noći guši kašalj u njihovom hladnom potkrovlju. Mimi se oda svojim plačem te ju Rodolfo uzima u naručje i pokušava ju utješiti. Iz krčme se začuje Musettin smijeh te to Marcella čini ljubomornim. Ona istrčava iz krčme te se njih dvoje krenu svađati, a Mimi i Rodolfo se suočavaju s istinom, Mimi pjeva ariju *Donde lieta uscì* te se opraštaju (Turkalj, 1997).

4. čin: Rodolfo i Marcello su u svome potkrovlju, tužno razmišljaju o djevojkama koje su ih napustile. Dolaze Colline i Schaunard te pokušavaju razveseliti društvo. Izvode nepodopštine te njih četvorica improviziraju veliki ples. Njihovo veselje prekida Musetta koja je našla smrtno bolesnu Mimi na stepenicama. Rodolfo ju uvodi te se svi brinu oko nje. Musetta daje Marcellu svoj nakit da ga proda kako bi kupio lijekove, Colline se oprašta od svoga plašta kojeg će prodati kako bi pomogao Mimi. Rodolfo i Mimi ostaju sami te se u zagrljaju sjećaju svojih sretnih sastanaka te ona grli kapicu koju je Rodolfo sačuvao. Musetta donosi muf za Mimine bolesne i hladne ruke. Mimi ganuta pomoći koju dobiva od svojih prijatelja, usne snom iz kojeg se više ne budi. Schaunard prvi otkriva smrt na njenom licu, a to posljednji saznaje Rodolfo koji u suzama grli svoju Mimi (Turkalj, 1997).

10.2.1. Analiza arije Mimi: *Donde lieta uscì*

Donde lieta uscì	Odakle je sretno izronila
Al tuo grido d'amore,	na tvoj vapaj ljubavi,
Torna sola Mimi	Mimi se vraća sama
Al solitario nido.	U samotno gnijezdo,
Ritorna un'altra volta	Još jednom se vraća
A intesser finti fior.	Pletenju lažnog cvijeća.
Addio senza rancor.	Zbogom bez ljutnje.
Ascolta, ascolta.	Poslušaj, poslušaj
Le poche robe aduna	Nekoliko stvari koje sam
Che lasciavi sparse.	Ostavila razbacane.
Nel mio cassetto stan chiusi	U mojoj ladici, zatvorene su
Quel cerchietto d'or	Zlatni krug
E il libro di preghiere.	I molitvenik.
Involgi tutto quanto in un grembiale	Zamotaj sve u pregaču
E manderò il portiere...	I poslat ću poštara...
Bada, sotto il guanciaie	Pazi, ispod jastuka
C'è la cuffietta rosa.	Je ružičasta kapa
Se vuoi serbarla a ricordo d'amor!	Ako ju želiš zadržati kao uspomenu na ljubav!
Addio senza rancor.	Zbogom bez ljutnje.

Arija *Donde lieta usci* nalazi se u 3. činu kada Mimi ide u potragu za Rodolfom koji ju je iznenada ostavio prije nekoliko dana. Odlazi u krčmu potražiti Marcella te mu se potuži da ju Rodolfo muči sa svojom ljubomorom te im je život postao pakao i začuje njegov glas. Sakrije se i prisluškuje razgovor između Rodolfa i Marcella. Rodolfo govori kako želi ostaviti Mimi unatoč tome što je voli te otkriva Marcellu kako je Mimi bolesna i svake noći se guši od kašlja u hladnom potkrovlju te svojim lošim uvjetima života, zbog loše i hladne sobe ne želi još više naštetiti Miminom zdravlju. Mimi se odaje plačem te ju Rodolfo tješi, u tom trenutku puna tuge pjeva ariju. Govori kako nekoć sretna i u ljubavi sada odlazi u svoju samoću, oprašta se od Rodolfa te mu govori kako su neke njene stvari ostale kod njega. Neka ih skupi u jedno i poslat će poštaru po stvari jer će tako biti lakše, no ispod jastuka se nalazi ružičasta kapa koju joj je on kupio te ako želi, može ju ostaviti u sjećanje na ljubav koju su imali. Pozdravljaju se iako to ne žele, ali shvaćaju da je to jedni način, no dolazi proljeće, možda će se ponovno sresti i biti sretni.

Arija je pisana u Des-duru, u 2/4 mjeri te je zadani tempo *lento molto*. Trodijelnog je oblika, *a b c*. Arija započinje jednostavnim klavirskim uvodom od jednog i pol takta koji iznosi motiv iz njene prve arije *Mi chiamano Mimi*, to pokazuje Mimino prisjećanje kada su se prvi puta sreli, no sada se moraju rastati. Dok se svira uvod, pjevač bi trebao s uvodom zajedno udahnuti za frazu koja slijedi jer će s time dobiti bolji efekt te bolju emociju prilikom pjevanja prve fraze koja je suptilna jer Puccini ne želi odati sve na početku, ali tekst nosi jednu težinu, veliko značenje. Lhotka-Kalinski (1953) govori kako su dah i emocija nerazdruživo spojeni te također govori kako riječ „inspirirati“ što znači udahnuti služi kao sinonim za pojam „nadahnuti“. Prva fraza treba biti pod velikim legatom te posebna pažnja se treba posvetiti tekstu *d'amore* i početnom tonu riječi *d'amore*, ton a1 (Primjer 18) koji treba biti dobro pripremljen te odskočna daska za najviši ton u toj frazi, e2.

Donde lie - ta u - sci al tuogridod'a - mo - re,

Primjer 18

Nakon navedene fraze te sljedeće fraze *torna sola Mimi* slijedi promjena mjere u 3/4 te tempa u *andantino*. Sljedeća fraza *al solitario nido* koja se pjeva na ponovljenim tonovima, ton e2, treba biti dobro pripremljena u tijelu te se ne smije niti jedan taj ponovljeni ton previše naglasiti kako intenzitet ne bi počeo padati jer slijedi vrhunac u *a* dijelu, pjevanjem tona a2 na riječ *ritorna* (Primjer 19). Kako bi se pjevaču olakšao skok za kvintu s tona e2 na ton a2, potreban je mekani, ali odlučan zapjev, već postaviti ton e2 u tijelo, te „zarolati“ slovo r kako bi ton a2 bio što kvalitetniji i zvonak, u maski (Cvejić, 1980).

ANDANTINO

ni - do. Ri - tor - na un'altra vol - - ta

Primjer 19

Dio *B* je pisan u tempu *andante mosso* te sa izmjenama mjera, 4/4, 3/4, 5/4, kako odgovara ritmu teksta. Fraze u ovom dijelu moraju biti što više povezanije, konstantni legato. Zanimljivo je Puccinijevo poigravanje sa tempima već na početku *b* dijela (Primjer 20) u ponovljenoj riječi *ascolta*. Prvi *ascolta* pisan je *ritenuto*, a drugi *ascolta* u tempu, odnosno *andante*. Time daje dozanja da ta riječ ne smije biti otpjevana na isti način.

The image shows a musical score for a vocal line. At the top, it indicates a tempo of ♩ = 84. Below this, the tempo markings are *AND^{no} MOSSO*, *ritenuto*, and *a tempo*. The score is written on a single staff with a treble clef and a common time signature (C). The lyrics are: *- cor..... Ascolta, a_scol_ta. Le poche*. The melody consists of quarter and eighth notes, with some notes beamed together. There are slurs over the first and second phrases of the lyrics.

Primjer 20

Najljepši trenutak nastaje u *c* dijelu, koji modulira u A-dur, kada Mimi izgovara riječ *bada* (pripazi) (Primjer 21). Ton e2, kojim se započinje fraza, mora biti pripremljen već dva takta prije dok orkestar svira svoju melodiju. Nepce treba biti visoko pozicionirano te larinks spušten i vrlo važno je da se dah također uzme dok orkestar svira kako ne bi došlo do iznenadnog udaha netom prije zapjeva jer tako izdah bude eksplozivan, nedovoljno oslonjen na dijafragmi te ton bude piskav i tanak.

The image shows a musical score for a vocal line. It starts with a treble clef and a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The tempo markings are *molto rit..... a tempo*. The score is written on a single staff. The lyrics are: *Ba_da... sotto il guancia_le.....c'è la cuffietta*. The melody begins with a whole note, followed by quarter and eighth notes. There is a triplet of eighth notes marked with a '3' above them. There are slurs over the first and second phrases of the lyrics.

Primjer 21

Iako se smatra da je vrhunac neke skladbe u pjevanju najvišeg tona, u ovom slučaju nije tako. Vrhunac skladbe je cijeli jedan dio, *c* dio. Svaka fraza je vrhunac za sebe, ali istodobno se pretaču jedna u drugu te svaka fraza priprema je za sljedeću frazu. Najvažniji trenutak u ovoj ariji je pjevanje tekstova *se vuoi, se vuoi, se vuoi serbarla a ricordo d'amor*, najemotivniji trenutak kada Mimi, unatoč tome što se mora rastati sa svojim dragim, jednim dijelom traži nadu da ponovno budu zajedno. Ponovljene riječi *se vuoi* iako su visoko pozicionirane, ne smiju biti pjevane punim glasom jer one nisu najviši ton. Vrhunac je u pjevanju riječi *ricordo d'amor*. Priprema već nastaje pjevanjem riječi *se vuoi serbarla*, a *appoggio* treba biti u potpunosti

aktivan, nepce već visoko postavljeno, larinks spušten te se treba misliti u masku i na van kako bi ton b2 izašao zvonak, pun i kvalitetan. Nakon tona b2 slijedi skok na c2 što je dosta velik interval te priprema za ton a2. Važno je da se sva pozicija ne spusti skokom na c2 jer slijedi još jedan visoki ton koji također kao ton b2 mora biti čist i dobro plasiran prema van (Primjer 22). Arija završava sjetnim i melankoličnim pjevanjem fraze, tekst *addio senza rancor*, zbogom bez ljutnje, koji treba biti povezan i dug kako bi se postigao što bolji efekt te emocija prenijela na slušatelje.

The image shows a musical score for an aria, consisting of two systems. The first system is in G major (one sharp) and the second system is in B-flat major (two flats). The vocal line includes lyrics: "ro - sa. Se vuoi,..... se vuoi,..... se vuoi ser - - bar - la a....ri - cor - do d'a...mor!..... Ad - di - o,". The piano accompaniment includes performance instructions such as "animando e cres.", "dim.", "rall.", "poco allarg:", "a tempo", "f.", "pp rit.", and "corta".

Primjer 22

11. ZAKLJUČAK

Prije svega pjevač mora dobro poznavati tehniku disanja, oblikovanje tona te postavljanja tona jer je to baza cijelog pjevanja, ako to ne savlada u početku, kasniji rad bit će otežan zbog nedostatka tog znanja. Naravno, pjevanje nije samo tehničko, prije svega je spontano, interpretativno i muzikalno, fokusirano na riječ/priču. Lhotka-Kalinski (1953) govori kako umjetnost pjevanja obuhvaća poeziju i muziku te je bitno da pjevačka pedagogija bude usmjerena koliko na riječ, toliko i na glazbu. Time se stvara interakcija sa slušateljima, velika povezanost te dobiva se povratna informacija od njih samih. Ako je interpretacija dobra i pjevač ispoljava svoje osjećaje, tada će on sam primiti povratnu informaciju od slušatelja i dobiti njihovu pozornost. Kako bi pjevač djelovao prirodno i stvorio kod slušatelja osjećaj neposrednog i prirodnog, potrebno mu je savladavanje triju stavki, to su: smisao za ljepotu tona i logičnost glazbene fraze, smisao za sadržajno i misaono izgovorenu riječ te intenzivan kontakt s publikom (Lhotka-Kalinski, 1953). Također, Cvejić (1980) nalaže kako svaki pjevač-početnik mora biti upoznat s osnovnim zakonima skladbe, to su: harmonija, disciplina koja podučava formiranje i međusobno povezivanje akorada, tehniku vođenja i povezivanja više dionica melodija koje istovremeno zvuče, glazbeni oblici, poznavanje glazbenih instrumenata te povijest glazbe. Sve je to od velike važnosti za osiguravanje temeljnog znanja o glazbi.

Za uspješnu koncertnu ili scensku izvedbu, potrebna je dobra priprema te analiza skladbi. Već spomenuto dobro znanje tehnike disanja i postavljanje tona, korištenje rezonantnih prostora, slobodno grlo, odnosno larinks, bitne su u pjevanju za održavanje dobrih i kvalitetnih tonova, fraza, održavanje zdravlja glasa i tijela te dugovječnost u pjevanju. Kada se ne koristi dobra tehnika, pjevač neko vrijeme može biti uspješan, ali takvo pjevanje ne omogućava dugu budućnost, dolazi do trošenja glasnica i cjelokupno trošenje tijela šteti zdravlju samih glasnica. No, sama tehnika ne znači kvalitetno i produktivno pjevanje. Poznavanje teksta, prijevoda i samog značenja teksta, ako se radi o nekoj poeziji, uvodi pjevača u dubinu same skladbe te kako skladba treba biti otpjevana. Poznavanje stila je bitno u pjevanju jer nam opisuje na koji način skladba treba biti otpjevana, ona djela u baroku trebaju biti točna, striktno pratiti mjeru i dinamiku te ton kod pjevanja ne treba veliko titranje glasnica, ono traži čisti i fleksibilan ton. Dok skladbe u romantizmu traže duge fraze, emotivnije pjevanje te je ton ekspresivniji, puniji, koji može prodirati kroz cijeli orkestar. Isto tako poznavanje vrsta glasova i fachova, pjevač pronalazi odgovarajuće skladbe za svoj glas, ono što njemu odgovara. No, komfor prilikom pjevanja nikada nije dovoljan. Pjevač se nekada može uljuljati u pjevanju „lakših“ skladbi, onih

skladbi u kojima se osjeća sigurno. Jedno vrijeme je to dobro jer s time stasa kao pjevač, sve je više sigurniji u svoje pjevanje, razvija i potvrđuje svoju tehniku, ali ne smije se zadovoljiti samo s time, treba raditi više, treba se odbaciti iz te komfor zone ako želi što više pjevački napredovati. Jedan način poboljšanja u pjevanju je „izlazak“ iz svoga facha. Iako su fachovi točno određeni i treba ih se pridržavati, nisu ogledalo glasa. Na primjer, lirski sopran neće moći pjevati uloge namijenjene koloraturnom sopranu ili dramsko koloraturnom sopranu, ali pjevanjem lakših ili čak zahtjevnijih koloraturnih arija pomiče svoje granice pjevanja. Postiže bolju puninu tona, gipkost u pjevanju koloraturnih pasaža te širi raspon glasa. S toga pjevač koji je predan, kontinuirano radi i vježba te se ne boji pomicati svoje granice, može u svome repertoaru posjedovati velik broj različitih solopjesama i arija.

12. LITERATURA

1. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe 2*. Zagreb: Sveučilišna naklada liber.
2. Andreis, J. (1989). *Povijest glazbe 4*. Zagreb: Sveučilišna naklada liber.
3. Antonio Vivaldi: *Juditha triumphans devicta Holofernis barbarie*, RV 644. URL: <https://baroque.boston/vivaldi-juditha> (Pristupljeno 7.5.2024.)
4. Britannica. Samuel Barber. URL: <https://www.britannica.com/biography/Samuel-Barber> (Pristupljeno 13.5.2024.)
5. Cvejić, N. (1980). *Savremeni belkanto*. Beograd. Univerzitet umetnosti u Beogradu.
6. Jerković, B. (2019). *Kurikul nastave pjevanja*. Osijek: Akademija za umjetnosti i kulturu u Osijeku.
7. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. Antonio Vivaldi. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vivaldi-antonio> (Pristupljeno 7.5.2024.)
8. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. Johann Sebastian Bach. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bach-johann-sebastian> (Pristupljeno 7.5.2024.)
9. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. Robert Schumann. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/schumann-robert> (Pristupljeno 8.5.2024.)
10. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. Krešimir Baranović. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/baranovic-kresimir> (Pristupljeno 10.5.2024.)
11. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. Georges Bizet. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/bizet-georges> (Pristupljeno 26.5.2024.)
12. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013-2024. Giacomo Puccini. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/puccini-giacomo> (Pristupljeno 26.5.2024.)
13. Kos, K. (2014). *Hrvatska umjetnička popijevka. Povijesna i analitička motrišta*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo.

14. Koehler, A. (2016). Ich han in Gottes Herz und Sinn. URL: <https://www.bachipedia.org/werke/bwv-92-ich-hab-in-gottes-herz-und-sinn/> (Pristupljeno 7.5.2024.)
15. Lhotka-Kalinski, I. (1953). *Umjetnost pjevanja*. Zagreb: Muzička naklada.
16. Michels, U. (2006). *Atlas glazbe, svezak 2: povijest glazbe od baroka do danas*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
17. Turkalj, N. (1997). *125 opera*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Yeung, A. (2018). *Interlude. Schumann-Liszt Widmung*. URL: <https://interlude.hk/schumann-liszt-widmung/>